

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Revistă politică-culturală

Apare săptămânal, sub conducerea unui comitet.

Muncă nouă.

(*) Suntem la începutul mișcării de organizare politică, pornită pe urma constituirii recente a comitetului nostru național. Acțiunea întreprinsă de noul comitet pare a fi lămurit o chestiune de ordin principiar a vieții noastre politice dela inaugurarea activității parlamentare încoace.

Totdeauna îndatoririle conducătorilor sau reprezentanților unui popor, sunt determinate de împrejurările politice, în care acest popor trăiește în anume epocă. La noi împrejurările politice cu totul excepționale, împrumută atribuții specifice reprezentanților noștri din parlament.

Lupta noastră politică nu se poate asemăna cu a Maghiarilor din zilele noastre. Astfel și îndatoririle deputaților noștri se înfățișează într'o lumină cu totul deosebită. Pentru noi activitatea parlamentară a deputaților naționaliști nu e un mijloc de-a câștiga succese reale în urma luptelor date în cameră, ci un mijloc de-a împărtași masele poporului de-o educație politică. În situația actuală e foarte firesc, că fără sacrificarea unor principii de importanță vitală pentru noi, acei câțiva deputați trimiși în parlamentul din Pesta nu pot stoarce nici un drept pentru asigurarea intereselor noastre. Un mănunchiu de oameni — cari prin numărul lor dispar în fața majorității covârșitoare a unor grupări ostile aspirațiilor noastre — nu poate eluipa libertăți, nu poate nici asigura măcar respectarea celor existente. Într'o grupare întemeiată pe conștiința puterii se pierde glasul răzleț al principiilor de echitate. Iată, de ce cuvântul, care răsună în parlamentul ungar din partea deputaților noștri, are o menire cu totul deosebită. Acest cuvânt nu poate convinge o grupare, care purcede dela considerații principiare cu totul opuse; nu poate stăngeni printr'o opoziție îndelungată desfășurarea de forțe a taberei contrare, fiind suprimat de mijloacele, cari sunt la discreția majorității zdrobitoare; nu poate câștiga un rezultat imediat fiind strivit de puterea numerică. Dela începutul activității noastre politice, noi ne-am dat seama de aceste împrejurări elementare. Tocmai de-aceia cuvântul deputaților noștri noi l-am socotit totdeauna numai o expresie a acelui sentiment de nemulțămire, care stăpânește rândurile poporului nostru. N'am considerat nici-când cele câteva fotolii câștigate pe seama noastră în palatul de pe malul Dunării, decât un mijloc de protestare mai evidentă în fața lumii pentru toate nedreptățile, cari ating neamul nostru. Cuvântul acestor deputați e merit să se ridice, de câte ori tendințe potrivnice intereselor noastre cer încorporare

în lege și să dezvălească toate mizeriile ascunse de cari ne poticnim zilnic. Rostul acestei activități parlamentare e deci mai mult de-un ordin moral. Scopul acestor trimiși ai noștri însă nu se oprește aci. Cuvântul rostit în parlament cu îndrăzneala convingerii, cu înverșunarea dreptății jignite mai are o menire de mare însemnătate. În acelaș timp, când duce în atară, când arată în sus nedreptățile unui popor, el răsună și în jos și vine ca o îndrumare, ca un îndemn celor rămași acasă. Atitudinile de demnitate, de avânt repulsiv, accentele de energie și toate manifestațiile de protestare se coboară în sufletele miilor de oameni, cari le primesc, și le frământă. Rolul deputaților noștri are deci o înaltă misiune educativă și e merit a regenera nivelul moral al vieții noastre politice.

Atribuțiile reprezentanților noștri în parlament sunt mai complexe și prezintă și alte îndatoriri. Negreșit că numai prin cele indicate nu se justifică necesitatea activității noastre parlamentare. Biruința curentului activist a fost determinată de-o împrejurare de alt ordin. Ne-am dat anume seama, că în epoca de pasivitate am fost pe rând lipsiți de toate mijloacele unei organizări mai temeinice a masselor și am ajuns la convingerea, că numai prin inaugurarea activității parlamentare ne putem asigura puțința de-a mântui de corupțiunea politică rândurile țărânimii noastre. Ne-am convins, că activitatea parlamentară ne îngăduie apropierea de cei mulți, ne ușurează mijloacele de a-i organiza politicește. Acest principiu ne-a îndemnat, să nu mai stăruim pe lângă preceptele unei rezistențe pasive. În temeiul acestei convingeri s'a început intrarea noastră în parlament și s'au dat luptele îndărătnice din diferitele ținuturi. Au trecut însă mai mulți ani și după ferbințele ciocnirilor din parlament, după câteva momente de descurajare s'a dat cu încetul la o parte această considerație principiară și toată politica noastră de activitate s'a redus la pașirile mai mult sau mai puțin energice ale deputaților în parlament. De organizarea mulțimii, de lămurirea sistematică prin adunări populare — cu puține excepții — nu s'a prea ținut seamă. Ne mai socotind cercurile atât de multe la număr, cari n'au putut alege un om de-al nostru, chiar și în cele mai multe părți cu reprezentantul lor în cameră, nu s'a desfășurat o muncă mai întetită de îndrumare. Au rămas cercuri electorale lipsite de ori-ce povață, necercetate nici barem odată de trimisul lor... De sigur nu în acest chip eră socotită la început nici de cei trimiși, nici de cei rămași acasă, lupta activității noastre parlamentare.

Acum, după perândarea unor evenimente politice însemnate, după ivirea

la suprafață a unor tendințe, cari trezesc toate îngrijirile oamenilor prudenți, conducătorii noștri și-au dat seama de necesitatea absolută a unei apropieri de mulțime, a unei organizări a masselor. Eră timpul suprem pentru aceasta. În fața evenimentelor, cari se pregătesc, poporul nostru numai printr'o puternică închegare colectivă a tuturor forțelor mai poate fi capabil de rezistență. Prin acest început de muncă nouă deputații noștri împlinesc numai atribuțiile firești ale activității lor parlamentare.

E o axiomă elementară, că o mișcare politică serioasă nu se poate susține, decât avându-și rădăcinile în sufletele unei mulțimi organizate. Numai apropiind și orânduind această mulțime, unind toate îndemnul și disciplinând pornirile de luptă se poate infiripa o oștire, ale cărei rânduri să fie deopotrivă stăpânite de puterea unei idei. Această mișcare e merită deci să închege toate murmurele de durere și din înrudirea lor să creieze puternicul temei moral al unei acțiuni unitare.

Așteptăm cu nerăbdare proiectele de organizare ale clubului nostru parlamentar, pe cari le socotim cu atât mai binevenite, cu cât mai curând se pot supune discuției și aprecierii publice.

O cucerire culturală au de înregistrat Italienii din Austria. Popor de o mână de oameni numai, răzlețiti prin Tirol și ghemuți într'o parțică a litoralului adriatic, Italienii austriaci nu au nici un centru cultural și s'au menținut, ca Italienii și ca naționalitate de sine, numai grație sprijinului regatului italian și legăturilor acelui regat cu Monarhia Austro-Ungară. Totuș ei au partidul lor politic, își au aspirațiunile lor distincte și și urmăresc un ideal cultural propriu. Având mai multe licee, ei nu aveau încă o universitate a lor cu limba de propunere curat italiană. Aflăm acum că ministrul austriac de culte, d-l Dr. Marchet e pe cale a satisface acest desiderat al fraților noștri italieni și va încuviința deocamdată înființarea unei facultăți juridice pentru tinerii italieni. Facultatea se va ridica în Viena, deoarece-ce Triestul, orașul dorit de Italieni, nu prezintă destule înlesniri. Cu timpul apoi, dacă se va ivi necesitatea, se vor adăuga și alte facultăți, până la complectarea universității cu limba de propunere italiană. Totodată ministrul Marchet a luat dispoziția ca să nu se facă dificultăți la nostrificarea diplomelor profesorilor și medicilor italieni austriaci, cari și-au făcut studiile în Italia. În acest chip populația italiană a reușit să-și cucerească unul din cele mai juste și mai mult așteptate drepturi.

Ș-acum concluzia.

Noi, Românii din Ungaria, suntem un popor considerabil mai numărös și cu toate astea nu ne-am gândit să primim în programele noastre naționale și în șirul postulațiilor noastre ideia înființării unei universități cu limba de propunere curat românească. Nici sinoadele, nici congresele bisericesti și nici conferențele naționale nu ne-au

arătat dorințele în această privință. Luptăm cu greutate pentru școlile primare; pierdem dreptul la fondurile grănițarești destinate pentru un liceu românesc la Caransebeș și nici prin gând nu ne trece, că atât ca număr, cât și ca forță politică în această țară, avem dreptul la o școală superioară a noastră, dreptul de a ne crește profesorii, medicii și avocații în limba noastră națională.

Nimic îndrăsnit, nimic irealizabil în această firească dorință și totuși nu îndrăznește nimeni să intre în luptă pentru ea!

Analfabeții. Până acum nu puteam înțelege pe deplin, de ce gazeta socialistă din capitală „Népszava” numește cu orice prilej *analfabeți* pe cei mai mulți din deputații kossuthiști. Când cu încheierea tranzacției se zvonise, că vr'o 60 deputați kossuthiști ar fi iscălit o hârtie contra lui Kossuth. „Népszava” trăgea atunci la îndoială această știre sub cuvânt, că nu există în partidul Kossuthist 60 de inși, cari s'ar putea iscăli. O broșură a deputatului Dr. Ferenczy Géza, intitulată: „Religia gr. or. și șăcuimea” („A gör.-kel. vallás és a székelység”) și care ne-a căzut din întâmplare în mână, ne-a dat prilej să ne convingem, că nu e lipsit de orice motive calificative de *analfabeți* pentru tovarășii numitului domn, *eiusque farinae*. Cu o ignoranță uimitoare și cu o îndrăzneală caracteristică numai analfabeților, a vorbit la „adunarea generală a Săcuilor” acest deputat de primejdia, care amenință pe Săcui — și deci națiunea! — din partea bisericii gr. orientale, care „valahizează” mulți dintre ei schimbându-le numele din *Róka* în *Ranceanu*, din *Csiki* în *Circeanu*, *Szentgyörgyi-Sántgeorgeanu*; *Almási-Almășanu* — și propune ca să se organizeze pe sama celor 26,000 Săcui o biserică gr. or. separată, care, la rândul ei, să poată ea maghiariza pe Valahi. Ce cunoștințe temeinice are și cu câtă pregătire a cuvântat acest domn deputat, se vede mai bine la pagina 10 a broșurei sale, unde atinge chestiunea *unirii* Românilor, spunând că metropolitul Românilor „*Athomárs dimpreună cu toți episcopii săi*” a trecut la unire...

— Nu ne mai mirăm deci, dacă numitul ziar socialist nu-i mai slăbește pe acești domni din calificativul de analfabeți.

BISERICA.

Călimdarul Iulian și Români.

În cei din urmă zece ani s'a ventilat adeseori chestiunea deosebirii între călimdarul vechiu Iulian și între cel nou Gregorian, și nu odată s'a lătit vestea, că factorii hotărâtori ai popoarelor orientale, cari susțin încă călimdarul vechiu, s'au decis pentru unificarea călimdarelor, prin acceptarea celui nou.

Chiar și acum de curând, adică la sfârșitul anului trecut, ni-au adus ziarele știrea, că marea Rusie va primi și ea încă în anul acesta călimdarul Gregorian, și anume în cursul lunii acesteia — Februarie — va sări dela 16 Februarie de-a dreptul la 1 Martie. Astfel toți primitorii acestei schimbări ar îmbrătrâni peste noapte cu 13 zile, fără a le fi trăit.

Se știe, că însuș Țarul numise încă la 1901 o comisiune din mai mulți membrii ai academiei de știință din Petersburg, în frunte cu prezidentul ei, marele principe Constantin Constantinovici. Acești învățați s'au ocupat cu chestiunea și au propus guvernului abandonarea călimdarului Iulian. Guvernul a transpus afacerea la sinodul arhieresc spre deciziune finală, și se vorbește, că sinodul și-ar fi dat învoirea a se introduce și în Rusia călimdarul nou.

Este un lucru greu de crezut acesta, cunoscând deoparte conservatismul poporului rusesc, iară de altă parte ambiția de-a avea o instituție deosebită de celelalte popoare, mai ales apusene, și de-a ține prin aceasta oare-care legătură, fie și numai cât de platonice, cu popoarele din Orientul Europei, a căror premergători voiesc să fie, atât în cele culturale cât și în toate privințele. Această tendință de separatism se manifestează pe toate terenele.

Schimbarea călimdarului ne privește și pe noi Români de aproape; de aceea am crezut de lipsă a ne spune părerea în această privință. E lucru cunoscut, că popoarele culte calculează timpul după anul solar*).

Atât după calculul Iulian cât și după cel Gregorian, pământul se învârte în *un an* în jurul soarelui; dară acest calcul nu-i intru toate precis, căci pentru o învârtire nu se cer hotărât 365 zile și nici 366, ci 365 zile, 5 oare, 48 minute și 48 secunde. În călimdar însă nu poți calcula decât cu zile întregi. Până la anul 45 a. C. se calcula anul cu 365 zile; deci eră mai scurt, decât cursul pământului în jurul soarelui cu 5 oare 48 m. 48 secunde. Iuliu Caesar a îndreptat greșala, hotărâ-

* Ovreii au *an lunar*, întocmit după fazele de schimbare ale lunii, cari sunt atât de bătătoare la ochi. Și alte popoare au avut în copilăria lor anul lunar, care-i mai intuitiv; fazele de schimbare a luminei de lună le vezi, pe când anul solar e un rezultat al științei.

rind în conțelegere cu renumitul astronom *Sosigen*, ca anul să se socotească de 365 zile și 6 oare, adică *ceva* mai mult, decât în realitate, ca astfel tot la 4 ani cele 6 oare să dea o zi întreagă, adică $4 \times 6 = 24$ oare. Astfel călimdarul Iulian adaugă tot la 4 ani încă o zi (an visect, de 366 zile). Calculul nu-i deplin corect, căci diferența anuală — de 11 minute, 12 secunde — face în 100 ani 18 oare 40 minute. Anul calendaristic nu se acopere cu anul solar.

La 1583 d. C., ocupându-se astronomi vestiți cu calculi de călimdar, au constatat, că călimdarul Iulian rămăsese în cursul veacurilor cu 10 zile îndărătul cursului solar; de aceea papa Grigore XIII. a introdus — la sfatul astronomului *Lilin* și al altora — calcul nou, adăugând cele 10 zile de diferență, sărind dela 4 Octomvrie la 15 Octomvrie. Totodată a rânduit, ca dintre anii seculari (când se împlinește o nouă sută) să nu fie fiecare visect, adică să nu se adaugă la fiecare veac câte-o zi nouă, cum rezultă din calcularea Iuliană, ci tot numai la al 4-lea veac. Dispoziția aceasta au bazat-o pe calculi astronomici.

Astfel în 1583 d. C. deosebirea între călimdare eră de 10 zile. A urmat apoi anul 1600, an visect, atât după călimdarul Iulian cât și după cel Gregorian. Ambele călimdare au adăos câte o zi; deci deosebirea între călimdare a rămas aceeași — de 10 zile. În anii 1700, 1800 și 1900 orientalii, conduși de principiile calculului vechiu, au adăos câte o zi; deci cu totul 3 zile; pe când apusenii, aderenți ai calculării noi, n'au adăos aceste 3 zile și astfel diferența s'a urcat la 11, la 12 și în 1900 la 13 zile. Astfel diferența va crește în vecii vecilor.

Nu încapă îndoială, că din punct de vedere științific, calculul Gregorian e mai exact, mai apropiat de realitate; dar totuși nici acesta nu-i cu totul precis. Anul calendaristic Gregorian încă nu e tocmai asemenea cu anul solar; dar diferența e foarte mică. Anume la 100 ani anul calendaristic rămâne îndărăt cu 40 minute; sau la 3600 ani cu o zi îndărătul anului solar.

Deci — considerând cele de mai sus și științificește luat — amândouă călimdarele nu sunt desăvârșite, ci imperfecte. De aceea se și vorbea odată, că în Rusia se ocupă unii astronomi cu studiul de-a afla și introduce un călimdar *cu totul nou*, cât mai aproape de realitatea faptică; dar — se vede — nu le-a succes; ceea ce a îndemnat pe unii să se întoarcă la gândul introducerii peste tot a călimdarului nou, relativ mai puțin greșit, adică a celui Gregorian, mai apropiat de anul solar.

Dacă Rusia va face aceasta, de sigur, că și celelalte popoare și țări orientale vor fi ispitite a-i urmă pasul; și între aceste țări România încă n'ar rămâne mai în urmă, mai ales, că la poșta și comerț este introdus de mult stilul nou.

Nu încapă îndoială, că există motive puternice pentru uniformizarea călimdarelor la po-

FOILETON.

Minunile Salonicului.

Mormântul Sfântului Dumitru. — Cetatea lui Caligula.

În vârtejul călătoriei, mai cu seamă prin țările turcești, nu-ți mai vine să stai pe gânduri, privind la cine știe ce colț al gării, la vre-o frântură de oraș, cine știe cum asvârlită pe o muche de deal, sau la impestrițarea de lume din jurul tău.

Șuerul mașinei, sgomotul hamalilor, strigătele hotelierilor, înșirați pe lângă șinele trenului, forfoteala soldaților polițiști, huruitul trăsorei, hăul străzilor — tot învălmășagul asta ciudat, care îți umple capul nu se limpezește decât în odihna ce vine după călătorie.

Abia târziu, în singurătatea odăii de hotel, sau mai târziu, când demult ai ajuns la capătul drumului, abia atunci ți-se deslușesc în minte privilegiile rămase în urmă, frumsețea locurilor pe unde-ai trecut, obiceiurile oamenilor cu cari ai stat în treacăt de vorbă.

Și atunci, una câte una, amintirile ți-se perândă în fața ochilor minții.

Îți strângi ploapele, îți rărești bătăile inimii, alungi din minte clipele de față și te lași purtat ca de un vis, în zarea îndepărtată a trecutului.

Privit dinspre mare, Salonicul își desfășoară minunata-i panoramă pe un deal cu povârnișul lin; casele albe, turnurile de biserică, acoperi-

șurile de catedrale, geamurile, — se văd toate cu marginile bine deosebite în limpezimea văzduhului, cu toate colorile strălucitoare în bătaia soarelui.

Noaptea, priveliștea e uimitoare. Luminile albe și roșii, aruncându-și tremurarea ușoară pe ziduri, le îmbracă într'o pânză străvezie de raze. Și dacă n'ar veni până în largul mării, un vuet prelung, ai crede că te apropii de un oraș din basme, deasupra căruia plutește o ceață luminoasă.

Lângă mare chiar, pe un bulevard lung, stau înșirate cafenelele.

De aci, ochiul cuprinde largul apei, cu bărcile ce se învârtesc pe lângă mal, cu corăbiile sfoase, alăturate una de alta în vr'un colț, cu vapoarele țanțoșe din mijlocul portului, cu uriașele vapoare englezești ce închid zarea.

Seara, când din oraș, încep să se audă glasurile hogilor, când amurgul cotește pe lângă apă — și peste tot se lasă o pace blândă, — lumini colorate se aprind pe rând, joacă deasupra undelor, ca purtate de o mână nevăzută, se resfrâng în mare, aleargă pe sub apă ca să se stângă în dosul namilelor de fier din fund.

Acolo, pălpăe câteva rânduri de ochi roșii: ferestrele luminate ale vapoarelor cu câteva caturi. Dincolo, marea e întunecată și infricoșetoare ca o prăpastie. Numai în nopțile senine, când razele plâpânde ale stelelor, sau luminarea lunii, revarsă ușoare stoguri de lumină deasupra undelor, tot luciul mării se vede până la orizont.

Când vii pe pământ, dinspre Bitolia, te întâmpină larma gării.

E un vuet de glasuri, de strigăte. Nici nu s'a oprit bine trenul și te pomenești că ușa vagonului se deschide furios și câțiva oameni îți înhață geamantanele: sunt hangii de pe lângă gară sau servitori de-ai hotelurilor din oraș. Dacă ai noroc să ai mai multe lucruri, atunci o să-ți vezi cufărul la un hangiu, geamantanul la altul, coșul la un hamal dela cine știe ce hotel; iar pe ține în mâna unui polițist care îți cere bagajele să ți-le vâmuiască.

Imparte-te în patru: dă bacșiș polițistului să te lase în pace și repede-te după cei trei binevoitori.

Cu chiu cu vai, te vezi în birje. Cu capul buimăcit, cu glasul răgușit de ceartă, cu ochii obosiți, treci ca prin vis pe șosea și vezi departe, ferestrele roșcate ale hanurilor, câteva case joase și o mulțime de oameni.

Trăsura se oprește. Vameșii te cercetează într'o altfel de gară, și abia atunci scapi.

Treci prin străzi întunecoase, pe lângă clădiri ciudate, ca niște închisori, pe lângă restaurante strălucitoare de lumină — și ajungi la hotel.

Nu dormi singur: îți țin de urit țântării — pacostea Salonicului...

Intr'o zi ne-am dus câți-va prietini, să vedem mormântul sfântului Dumitru: o încăpere mică, răcoroasă, păzită de un hoge bătrân.

poarele, cari au felurite relațiuni între sine. Prin aceasta s'ar pune capăt multelor neînțelegeri și confuziuni; corespondența și evidența devin mai simple, mai expeditivă etc. Chiar și din punct de vedere creștinesc „e bine și frumos, ca să fie frații împreună“, să prăznuiască toți sărbătorile în aceeași zi, ca să nu se tulbure reciproc, cum adeseori se întâmplă în locuri cu rituri deosebite.

Între împrejurări normale, noi n'am avea nimic împotriva acceptării unui calendar mai puțin greșit și comun cu alte popoare culte. Dar — dacă cumpănim bine împrejurările politice și sociale, în care trăiește o mare parte a poporului român — *trebuie cu toată tăria și hotărât să ne declaram în contra introducerii calendarului Gregorian în viața neamului românesc.*

O număroasă parte a neamului nostru, și încă inima lui, și îndeosebi Românii din Ungaria, sunt mult amenințați în existența lor națională. Azi o spun pe față nu numai ziaristi, ci guvernanti, conducători, procurorii chiar în fața curților cu jurați și a justiției cu cumpăna dreptății în mână, că ținta supremă a Maghiarilor este a crea din Ungaria un stat per eminentiam național, maghiarizând cu orice mijloace celelalte naționalități și între ele și pe noi. Nu-i vorbă, o tendință — deși immorală în scopul ei — dar totuși frumoasă ca vis național maghiar. Numai cât ca și Maghiarii, așa avem și noi dreptul a trăi pe acest pământ; și acest drept îl avem nu din grația șovinismului orbit de patimă, ci din trecutul atator veacuri, cari ne-au înfrățit cu acest pământ. Atacurile la viața noastră națională devin tot mai dese și mai puternice. Dispoziții legale taie tot mai adânc în viața noastră românească. Nici religionea, încep a nu ne permite, s'o învețe elevii din multe licee și școli de stat în limba națională. Închipuiți-vă ce sentiment de evlavie, poate fi cel trezit de o rugăciune în alte limbi și nu în cea suptă din sinul mamei, care te-a învățat întâia dată a face cruce și a zice „Tatăl nostru“. Asemenea atacuri trebuie să deștepte în un popor creștin o rezistență tot atât de puternică.

Și alții au constatat — cu durere — că mulți dintre noi, mai ales din pătura cultă — ne-am corcit mentalitatea. Mulți nu mai știu gândi și simți românește; nici nu mai știu prăznuirea românește. Sărbătorile mari din casele clasei noastre cărturăriști au cu totul caracter străin. Alte datini, alte obiceiuri, alte rânduieli, nu ca la popor, căci mai ales pe cărturari „străinul îi tot păste, de nu se mai pot cunoaște“.

În asemenea situație, va înțelege ușor orice Român cuminte, că — în lupta noastră prea legitimă de apărare — avem datoria nu numai a susține, ci a crea chiar, cât de multe momente de *izolare* a poporului nostru de orice amestec și de orice înjurare din partea, care tinde la nimicirea noastră etnică, dându-i poporului și pe viitor puțința a trăi în atmosfera prielnică a datinilor, tradițiilor,

Până să ajungi acolo, treci printr'o curte largă, presărată, pealocurea, cu cruci roase pleoștite de vreme: cândva, geamia de aici a fost biserică. Și acum se mai cunoșc, pe părții ei, chipuri de ale sfinților zugrăviți odinioară.

În chilia unde sunt oasele sfântului Dumitru, o candelă arde pe lespezea mare a mormântului.

— Păzesc de treizeci de ani aici!... ne spune bătrânul.

„Tata mi-a lăsat moștenire groapa asta. Vin călători și credincioși, cari îmi dau câte un megit să le arăt locurile sfinte și-mi aduc unt de lemn să torn în candelă. N'o las să se stingă niciodată. Așa mi-a spus tata, cu limbă de moarte. Întâi nu i-am ascultat sfatul. Și într'o noapte, un călăreț pătrunse unde dormeam, mă privi crunt și întrebându-mă de ce am lăsat candelă să se stingă, îmi înapuse o sulită în ochiul drept. A fost un vis. A doua zi însă, ochiul a început să mă doară și după câteva zile și-a pierdut lumina. De atunci torn mereu unt de lemn în candelă, dar lumina ochiului tot n'am căpătat-o“.

Apoi, bătrânul ne arată geamia. Ne oprirăm în fața unei lespezi zidită într'un perete.

— Aici au fost îngropați de vii, de cătră împăratul de acum optsprezece veacuri, două rude ale sale, cari credeau în profetul vostru. Aci se rugau în ascuns, credincioșii noii legi, până când au fost prinși într'o noapte și măcelăriți de soldații împăratului. Hei, câte nu v-aș spune, dacă n'ați fi atâta de grăbiți!

cântecelor, jocurilor, sărbătorilor și petrecerilor sale osebite. Prefer un Român simplu și cu mentalitate originală oricărei corcitură cu spoială de civilizație.

Până acuma grosul poporului nostru s'a susținut în această privință liniștit; numai ici colea a infiltrat traiul cu alte popoare momente străine în viața lui; — ba dacă examinăm lucrurile mai deaproape — găsim multe elemente străine, în limbă, în accent, în port, în jocuri, în obiceiuri, etc. Aceste ne amenință tot mai mult. Deci nouă nu ne este permis a găti calea pentru sporirea acestei primejdii mari, ci suntem datori a ridică valuri și zăgazuri pentru stăvilirea ei.

Introducerea în biserică și în viața religioasă a Românilor a calendarului nou ar fi cea mai puternică punte, pentru a trece în sufletul Românului cele mai primejdioase seminte, din cari ar răsări în locuri tot mai multe buruiana desnaționalizării noastre. Prin aceasta am lipsi multime de Români de conștiința puternică și nepretuită, că ei sunt *ceva deosebit* de celelalte popoare; iar această conștiință le-o susține și nutrește mereu faptul, că avem alte sărbători, alte rânduieli bisericesti, alt calendar. Această conștiință este adânc înrădăcinată în sufletul Românului de aproape 1000 de ani, deci atacarea ei i-ar slăbi mult venerația față de propriile praznice. Azi, de-i cât de sărac și lipsit țărânul nostru și de-i cât de bogat și străin stăpânul, care-i dă simbrie, el totuși ține cu evlavie la praznicul său deosebit. Are o *conștiință religioasă* deosebită, care trebuie cultivată cu atât mai mult, cu cât *conștiința națională* încă în foarte puține ținuturi locuite de Români lipsește de tot; iară în altele e de tot slabă și fără rădăcini. Și apoi să nu se uite, că tocmai această conștiință este garanța cea mai puternică a existenței noastre naționale.

Doar este lucru știut, că există în Ungaria mai multe zeci de mii Români, cari — sub înrăurirea conviețuirii cu Maghiarii — și-au uitat cu totul limba națională și pe cari numai religia, sărbătorile, calendarul, îi mai ține legați de corpul neamului nostru; și împotriva tuturor ispitelor — la cari zilnic sunt expuși — afirmă, că sunt *olăh vâlășu* = de legea românească, ascultând cu evlavie rugăciunile și slujbele românești, deși nu înțeleg limba lor. Aceștia ar fi — în cazul unificării calendarului — mai întâiu și mai ușor perduți pentru noi.

Cu atât de mult respect țin Românii, cari locuiesc împreună cu alte popoare străine, la sărbătorile lor, încât adeseori impun acest respect și străinilor. Timpul încă ne favorizează de multe ori în această privință. La Boboteaza noastră de regulă e iarna iarnă și la Paștile noastre e adevăratul praznic al reînvierii naturii întregi. De câteori n'am avut cu toții prilejul a auzi din gura străinilor, că „sărbătorile românești nu dau greș“. Există sate străine de legea noastră, cari

Ne întoarserăm la mormânt.

Bătrânul luă o sfoară, încunjură lespezea și o dete unuia din noi. Apoi, scormoni pământul de sub lespezea, și scoase o mână de țărână.

Când o fi însărcinată nevasta ta, încinge-i mijlocul cu sfoara asta. Pune câteva fărâməturi din pământul ăsta, într'o ceașcă de apă și dă-i să bea: Va naște atunci fără dureri...

Zidurile cetății tot se mai țin, puternice, largi, împrejmuit întregul oraș.

Un prietin care cunoaște Salonicul pe de rost, ne povestii cum fusese zidită cetatea-i:

Caligula auzise că printre robii săi sunt doi frați, meșteri zidari. În toată lumea, spuneau soldații, nu li-se găsește părechea. Fiindcă orașul eră amenințat de dușmani, Caligula hotărî să facă o cetate. Cei doi frați fură scoși din închisoare; sute de lucrători fură puși sub supravegherea lor și zidirea începă. Un frate lucra la o latură a cetății, iar celalalt la alta. Abiă după 33 de ani se isprăvi zidirea, se lipiră cele două capete. Abiă după 33 de ani se văzură frații. Bărbile le albiseră, părul le crescuse lung. Și în clipa revederii, ochii li-se umplură de lacrimi, se îmbrățișară — și incremeniră așa, îmbrățișați...“

Și prietinel ne arată în zid două stane de peatră, ce păreau chipurile unor oameni cu barba lungă, cari se îmbrățișează.

Daniel Vodena.

țin cu aceeași sfîntenie, ca și noi: ziua „sfinților românești“; ba cunosc un sat sășesc, unde Șașii plătesc alături cu Românii dare de bucate la biserica românească, pentru ca sunetul clopotelor dela biserica românească să aducă binecuvîntare și peste hotarul Șașilor. Oricât ar desconsidera unii aceste momente, ele totuși contribuie în mare măsură la aceea, ca Românul să ție cu tărie la ale sale și îndeosebi la legea sa.

A-l lipsi acum de această notă distinctivă, ar însemna a-i lua una din cele mai puternice proptele a susținerii individualității sale etnice și naționale, ceea ce ar constitui una din cele mai mari greșeli în ocărmuirea acestui neam.

De aceea cerem, ca — chiar și în cazul când Rușii ar unifica calendarele, — Românii să susție cu orice preț calendarul Iulian, până în ciasul când existența noastră națională nu va mai fi amenințată.

Încercări de acceptare a calendarului nou s'au făcut și la noi Românii din mai multe părți. Principele Alex. *Cusa* a încercat odată, dară și-a aprins paie în cap, încât a trebuit să-și retragă ordinul dat, deși în regat primejdia dela noi nu există. Dară regatul încă-i dator să ție cont de trebuințele noastre, căci poporul român de pretutindenea o vieță sufletească a avut și aceea una trebuie să rămăe și în viitor.

Mitropolitul *Miron Romanul* asemenea a propus congresului național-bisericesc, odinioară abandonarea calendarului Iulian, dar — văzând dispoziția generală — nu a mai insistat pe lângă această propunere.

Iară sub mitropolitul de acum *Ioan Meșianu* s'a introdus în seminarii și școalele primare stilul nou, ceea ce noi încă nu aprobăm.

Dacă România, și îndeosebi sinodul ei arhieresc, ar primi calendarul Gregorian în biserică, aceasta pe noi ne-ar aduce în mare perplexitate. În urma îndrumării cuprinse în canonul XXXIV apostolesc, biserica ortodoxă română din Transilvania și Ungaria ar avea datorința a nu se deschilini și depărtă de biserica națională română din regat; și totuși — în interesul conservării caracterului etnic al credincioșilor săi — ar trebui s'o facă.

Deci răul trebuie preîntîmpinat dela început; de aceea am crezut de lipsă a atinge această chestiune, nădăduind că și în România aderenții calendarului vechiu n'au dispărut. În 1902 *Constantin Bălăceanu*, pe atunci secretar de legațiune, a avut o scurtă polemie cu contele Apponyi, căruia i-a adresat o epistolă deschisă.*) în care între altele afirmă foarte nimerit: „*Neamul românesc ar putea fi suprîmat de maghiari, dacă ar exista mijloacele indispensabile pentru acest scop crud, anume: Superioritate numerică... aceeași religie, același calendar, făcând să coincidă sărbătorile mari religioase și o Siberie, unde renitenții să fie colonizați*“. Cu deosebit spirit de observare distinge deci și Bălăceanu acest lucru, că adecă diferența calendaristică este în cazul nostru o binefacere, care — dacă n'ar exista, — ar trebui căutată anume, iară — fiindcă există — trebuie susținută cu sfîntenie. **Deca.**

O mică observare. S'a introdus la noi obiceiul, ca ziarele să nu mai discute între ele ideile dezvoltate de unii sau de alții. Ceea-ce scrie un ziar, fie cât de potrivit cu situația și ori ce sfat bun și temeinic ar cuprinde, se trece intenționat cu vederea de celalalt organ de publicitate, deși o explicare reciprocă ar face ca bunele idei să fie mai bine lămurite și răspândite. De ce oare? Sunt geloși unii redactori de întâietatea altora? Sau cred, că e în paguba lor și a cauzei românești, dacă vor lua act de tot ce se simte și se judecă în tabăra altora?

Se știe, că polemicele nu trebuie să degenereze numai decât în certuri. Suntem oameni, mai mult sau mai puțin culți; avem cu toții aceeași dragoste de propășirea neamului și știm să ne sacrificăm pasiunile personale de dragul principiilor. Așa că n'ar fi rău de loc să renunțăm la tristul obicei al ignorării reciproce și să ne dăm mâna, ca, în comun acord, să stabilim adevărul, când trebuie.

Vom face noi începutul.

Așa, am citit zilele trecute un articol în „*Lupta*“ asupra presei, în legătură cu organizarea partidului. Un bun și inimos articol. Și ne iden-

*) V. „L'Independance Roumaine“ Nr. 4992/902.

tificăm în totul cu autorul în ceea ce privește sfaturile ce ne da, ca să ne interesăm de aproape de presa națională, a cărei însemnatate e tot mai evidentă. Avem însă o singură restricțiune asupra acestui pasagiu:

„În special trebuie să ne preocupe chestiunea asigurării existenței ziarelor noastre și mai ales trebuie să ne îngrijim să ne creștem o gardă de ziaristi moderni, cari pe lângă pregătire temeinică, să fie totodată și apostoli ai cauzei“.

Mai întâi nu știm dacă aceste rânduri vor să fie un mic reproș actualilor conducători de ziare, cari, după cât se știe își fac datoria binișor și au în special meritul de-a fi dus în parlament pe o mare parte din deputații noștri. O asemenea imputare ar fi nelalocul ei. De asemenea nu se poate spune că ziaristii noștri de până acum, dintre cari nici unul aproape n'a fost numai ziarist de profesie, — n'ar fi reprezentat cauza ca adevărați „apostoli“, sfidând până și urgia temniței. Astea sunt fapte cunoscute.

Pasagiul din urmă, cu „creșterea unei garde de ziaristi moderni“ îl lăsăm ca o dorință platonicească și oarecum naivă. Ziaristii nu se „cresc“, căci ziaristica nu este o meserie, unde cu hărnicie și cu răvnă națională ai putea face progrese. Aici se cere talent de scriitor, iar talentele răsar întâmplător și se cresc ele singure și nu de cătră comitete sau partide naționale.

Așa fiind, e bine să ne precizăm mai lămurit gândurile, când dăm sfaturi așa de frumoase de altfel.

ECONOMIE.

Cooperatiia.

I. Țelurile.

În viața economică modernă, în care până mai ieri dreptul individului cel mai tare — drept întemeiat pe doctrina „selecțiunii firești“, eră atotstăpânitor, se petrec, sub ochii noștri transformări zguduitoare.

Libera, neînfrânată concurență, având ca deviză: „lăsați să facă, lăsați să treacă, lumea merge dela sine“, își găsește astăzi din ce în ce mai mult îngrădirea în curente menite să micșoreze, dacă nu chiar să distrugă relele ce se nasc necesar dintr'o luptă nepotrivită, purtată de puteri neegale.

Libera concurență nu a avut drept rezultat „armoniile economice“, cum naivii teoreticieni nu s'au obosit să prorociască vreme îndelungată. Logica de fer a faptelor a dezvăluit în chip luminos netemeinicia concepțiilor metafizice din economia socială.

Astăzi vedem haos în loc de armonia făgăduită, nesiguranța fără sfârșit în loc de statornicie, armate întregi de lucrători osândiți la o grea muncă și la o prea sgârcită răsplătă.

Sclăvia a fost stearsă din legile fără viață, dar o privire de aproape asupra vremurilor noastre nu ne dovedește că există „sclăvia modernă“?*)

Din lupta între capital și muncă, din jocul liber al acestor două forțe, capitalul prin însuși firea lui și adese-ori înarmat cu privilegii, a trebuit să învingă, să devie stăpânul muncii... Și astăzi, capitalul conduce viața economică. Statele industriale sunt, statele agricole bat cu îndărătnicie la poarta fermecătoare ca să păsească în epoca capitalizmului.

Dar a fost natural că odată ce relele luau proporții mai mari, criticele să se înmulțească împotriva unei libertăți care însemnă zdrobirea, îngenunchierea celor mulți fără nici un alt mijloc de existență decât brațele lor. A fost natural ca cei învinși să-și dea toată străduința a dobândi adevărata libertate...

Și nouă curente răsar ca să stabilească un echilibru real acolo unde nu-i decât haos...

*) În Anglia, după afirmațiunea primului ministru Sir Henry Campbell-Bannerman, 13.000.000 locuitori trăiesc într'o „sărăcie perpetuă“ și sufer de foamete cronică. Și, băgați de seamă — e o afirmațiune oficială!

„Curentul cătră solidaritate“ — cum îl numește în chip fericit istoricul *Lamprecht*, se manifestă în mai toate ramurile de activitate din economia națională.

Gospodăria individuală e impusă prin desvoltarea tehnică însăși să între în legături de atâr-nare cu alte gospodării. Întreprinderile colective, mai cu seamă în industrie, iau locul întreprinderilor stinghere; întreprinderile gigantice (fabricile) înlătură, înghit adesea pe cele mici.

De aci activitatea laolaltă, de aci curentul cătră solidaritate. Luptele economice din sânul unei societăți se dau acum mai mult între grupări, decât între indivizi cu interese protivnice; clasa capitaliștilor și întreprinzătorilor e pusă în linie de bătaie față de clasele muncitorești.

„Curentul cătră solidaritate“ merit să corecteze, să îngrădească libera concurență, să expună mai ales, dacă noi vedem lămurit, prin intervenționism, sindicalism și mișcarea cooperativă.

Nu vom arăta acum nici în ce constau intervenționismul — amestecul statului ca factor activ în viața economică — sau sindicalismul — puternica organizare profesională de apărare și rezistență a muncitorilor — nici nu vom înșiră foloasele acestor 2 curente.

Mai târziu poate.

Deocamdată să ne mulțămim a căută răspunsul la următoarea întrebare: ce este și ce țintește cooperatiunea.

Ce este cooperatiunea? Cooperatiunea — cuvântul ne spune — însemnează *munca* laolaltă. Deci ea e o asociațiune, însă o asociațiune deosebită.

O asociațiune nesilită nu e deajuns să ne clarifice noțiunea cooperatiunii. Asociațiunea de bună voe este, spre pildă, și societatea pe acțiuni — fără a avea totuși dreptul să se scoată ca asociațiune cooperativă (natural, aci nu ținem seama de definiția legală a societăților cooperative). Societățile pe atunci sunt tovarășii numai de capitaluri, nu sunt societăți de *acțiune comună*.

Tot astfel se înfățișează cazul cu trusturile, cartelurile — tovarășii de capitaliști.

Dar, să luăm încă un exemplu: meteiajul (munca în dijmă) — e o asociațiune, nu e așa? — poate fi privită ca societate cooperativă? Nicidecum. În meteiaj o parte (proprietarul sau arendașul) dă capitalul iar cealaltă (țăranul) munca; o lucrare directă laolaltă nu există, prin urmare nu avem cooperatiune. Și, apoi, meteiajul nu înfățișează adesea o asociațiune silită pentru lucrătorul lipsit de un factor al producțiunii — de pământ?

Am dat aceste pilde ca să înțelegem mai bine caracterul deosebit al societății cooperative.

Deci, ce este o asociațiune cooperativă? E o tovarășie de bună voe a mai multor persoane cu aceleași interese, cari, prin munca laolaltă, tind să îndeplinească diferite roluri economice, însinuându-le într'o unitate (capitalist, întreprinzător, lucrător-cooperator), pentru satisfacerea nevoilor obștești.

Aceasta ni-se pare a fi forma *ideală* a cooperatiunii.

Că țanta cooperatiunii e organizare rațională a vieții economice, însumând, reducând la unitate ca să spunem astfel, diferite roluri, ne pot dovedi iarăș câteva pilde.

După obiectul lor deosebit și potrivit drumului parcurs de bunurile economice, avem: cooperative de producțiune, cooperative de credit și cooperative de consumație.

Ce scop au cooperativele de producțiune? Scopul de căpetenie de sigur este: a face din lucrător în același timp și capitalist și întreprinzător — prin puterea izvorită din unirea celor-ce au interese comune. Exemplu: obștiile sătești în cari tovarășii sunt proprietarii pământului muncit de ei și unde se înlătură arendașul (întreprinzătorul).

Ce scop au cooperativele de credit? Cine ar putea să spună că au un altul decât acesta: să facă din „ceice au nevoie dar sunt demni de credit (după cuvintele lui Raiffeissen), din viitori debitori, creditorii lor însăși, precum e cazul în băncile populare, înlăturând astfel capitaliștii și vecinica vrăsmășie de interese dintre creditori (acționari) și debitori... Băncile populare nu au ca țantă un dividend cât mai mare, ci o îndestulare cât mai rațională a nevoilor de credit ale tovarășilor...

În sfârșit, ce scop au cooperativele de consum, dacă nu acela de a face din consumator și negustor? Exemple: asociațiunile de cumpărare în comun, magazinele de consum.

Definiția dată mai sus ni-se pare nimerită să dezvăluie partea esențială a cooperatiunii.

Ici se poate obiecta: de ce această tendință a însumă mai multe roluri din activitatea economică? Oare țelul cooperatiunii nu stă într'o contradicere directă cu principiul diviziunii muncii?

Obiecțiunea ni-se pare ușor de înlăturat. Principiul diviziunii muncii se respectă prin existența feluritelor cooperative cu scopuri anumite.

Ceeace țantește cooperatiia e pe deoparte a organiza — a reorganiza, dacă vrei — în chip rațional economia societății, în vederea satisfacerii nevoilor celor cari sunt producători, alăturând intermediarii parazitari (pletera negoțului, capitaliști fără nici o parte directă personală, la fabricarea produselor) iar pe de alta ridicarea, prin asociare și luminare, a masselor de lucrători salariați la treapta de producători neatârnați.

Haosul, nesiguranța, vânătoare de câștig numai de dragul câștigului — trăsături caracteristice vieții economice de azi — iată ce-și propune cooperatiia să înlătore, punând în locul lor organizare, statornicie, muncă morală în vederea satisfacerii obșteștilor nevoi și, last not least, înfrățirea, ajutorarea reciprocă a celorce luptă la olaltă.

Prin urmare, scopul cooperatiunii este și material și îndeosebi moral.

Ceeace vrea cooperatiia nu însemnează o piedecă ci un progres al omenirii. Ea chiamă la o viață nouă, la o viață neatârnată și creștinească, milioanele de „ucenici nerăsplătiți ai pâinii“.

Nu noi, ci o autoritate ca aceea a judecătorului de o obiectivitate recunoscută care a fost John Stuart Mill*) ne spune cum trebuie să primim, ce trebuie să așteptăm dela cooperatiie: „Din dezvoltarea progresivă a mișcării cooperative ești îndruidit să aștepti o mare creștere chiar în totalitatea producțiunii“.

Acest folos material, deși neprețuit, însemnează ca și nimic în comparație cu transformarea morală a societății omenești, care l-ar însoți: înțetarea războiului vecinic între muncă și capital, schimbarea vieții omenești, în care ar domni o întrecere binefăcătoare pentru binele obștesc în locul ocupat de o înverșunată luptă de clasă“.

Fără a distruge spiritul de inițiativă, cooperatiunea caută să întărească spiritul de solidaritate, fără a cădea pradă halucinațiilor unei doctrine bizare, ea e *reală*, înfățișând mijlocul cel mai nimerit pentru îndeptarea nedreptăților existente.

Lozinca individualizmului trufaș a fost: „fiecare pentru sine... Dumnezeu pentru toți!“

Lozinca, însuflețirea creștinească a cooperatiunii este: „Toți pentru unul și unul pentru toți“.

(Va urma).

Dr. I. Raducanu.

Sinamăgiri.

Cu cât se înmulțesc băncile noastre, cu atât mai mult se întetește aprecierea ori critica lor.

Se caută și se folosesc toate prilejurile să se laude ori să se critice activitatea acestor instituții.

*) Vezi: Principiile economiei politice, Cartea IV. Capitolul al VII-lea: Viitorul probabil al clasei muncitorilor.

Și din vâlmășagul scriselor asupra băncilor noastre se desprind, înainte de toate două păreri: una care le apără *cu orice preț* și alta care le *critică la ocazii*.

Nu vorbim aici de cei cu rea credință.

Haosul ce amenință însă să incunjure cele două păreri — le credem pe amândouă de bună credință! — pare a produce o confuzie, ce în scurtă vreme poate să fie primejdioasă, și primejdia o găsim în tendința, că și una și alta dintre aceste păreri vrea să fie adăpostită de haina pompoasă a *naționalizmului*.

Tot mai mult ne convinge *acest fel de apreciere* că prea ne-am însușit năravul păcătos al compatrioților unguri, de-a face treburile sub mantaua principiului „patriotic“.

Să observăm numai:

Se ceartă fruntașul Scipione cu fruntașul Cezar (ce erau la aceiaș bancă!) și ne pomenim cu o a doua bancă — în aceiaș localitate.

Nu-i se dă rost avocatului Brutus la banca „noastră“ — se ploconește până e primit la banca „lor“. A fost dat afară contabilul Virgilius — se așterne pe fondatul altei bănci.

Tit Liviu se impune prin rostul băncii „noastre“ la o situație materială ori socială — se vără și la alte bănci și la alte întreprinderi — fie de-ale „noastre“, fie de-ale „altora“.

Și toate — toate se fac în numele *naționalizmului* și mai mult în numele — *poporului*.

În lung și latul țării s'au pornit nădrăgarii alcătuitori de bănci „pentru popor“ — să se liciteze în „afaceri“.

Și când e vorba să se facă, să se inițieze lucrări *pentru popor* — nu-i găsești acasă ori le găsești răspunsul *clasic*: „*n'avem oameni*“.

Asta însă, tot pe aceiași oameni nu-i împedecă să ia posturi cu tantieme în afaceri de mori, de fabrici, de cărămizi, de spirt și mai știu și eu de câte afaceri.

Vreți probe?

Răsfoiți, „Compassul financiar“ alui Kormos Alfred pro 1907/8 și veți găsi curiozități de felul ăsta și la Lugoj, și la Beiuș, și la Deva, și în alte o mulțime de locuri...

Nume? — Ori cine le poate cetii!

E un joc foarte riscat, foarte hazard ce se face...

Dar avem — două păreri. Una pro „din principiu“ și alta contra, ca să poată ajunge să fie pro din principiu.

Și unii și alții îmbracă, la toată ocazia băncile noastre în haina cinstită a naționalizmului, și în numele acestui sfânt ideal — discută.

Când colo — ce să vezi! Tot mai mult se desprinde convingerea masselor, că și banca e un fel de cancelarie advocațională...

Afacere — și nimic mai mult.

Cu toate-că și banca — asta poate inconștient — și avocatul — ăsta *mai* conștient — jertfesc pentru scopuri filantropice... *ca să-și aibă loc în corul luptătorilor pentru naționalism*.

La avocat — poate mai mulți înțeleg și văd că e vorbă de reclamă *pentru meserie*. La bancă — mai complicat fiindu-i organismul nu văd toți *meseria unora*. Adăpostul cătorva.

Dar avem două păreri. Unii, cei mulți laudă — alții cei puțini cer schimbări. Când cetești ori auzi expresia ăstor două păreri — gândindu-te — e cu neputință să nu răzi.

Căci li vezi pe ei „de-or încăput“ cum laudă și li vezi pe ei „de vreau să încăpă“ cum fac zarvă. De-ar încăpea toți — ar fi pace în cer și pe pământ.

Se înțelege în numele poporului!

Dar să ne înțelegem.

Poporul, săteanul nu știe, nu înțelege rostul băncilor. Nici a celor mari nici a celor mici. Nu știe *cum* s'au alcătuit nu știe pe cine servesc. El plătește camete ori în cel mai bun caz primește camete după depuneri. Incolo — Hecuba.

Și bine să fim înțeleși: fraze ca „*ii stă la îndemână, îl ajută cu credite, îi dezvoaltă spiritul de economie etc.*“ — și-au sfârșit rostul lor agitatoric, care le eră menirea. Azi în față avem: câte bănci atâtea geșefturi pentru unii și pentru alții.

Și de multe-ori geșefturi — *murdare*, cel puțin ca egoizm.

Și cele două păreri?

Uite cum: abia găsești la noi nădrăgar să nu fie ori în direcție, ori în comitetul de supraveghiere, ori bărbat de încredere, ori funcționar la una ori la altă bancă, fie de-a „noastră“ fie de-a „altora“.

S'ar putea ca el, ce primește bani — să nu aproabe izvorul de bani?

Ceice critică ori doresc îndreptări de obicei sunt ori idealisti „cu miros de anarhiști“ vorba lui Titu Hațiegu, ori apoi de cei care doresc să „*încapă*“.

Ci noi credem că nu e bine — ce se face Să li-se dea băncilor numai atâtea din haina naționalizmului — *cât merită* și încolo să fie primite ca *institute de afaceri*, după cum sunt și ca *atari*, apoi să fie laudate ori criticate.

În același timp însă *afacerile* să nu fie urmărite ori criticate numai în birourile băncilor. Să ținem seamă și de afacerile de prin cancelariile advocaționale, de prin birourile moșierilor, a negustorilor, a industriașilor noștri.

Căci p'aici poate s'or găsi mai multe — date. Și căți „*frunțeși vrednici*“ de azi ar putea fi văzuți în haina „*codașilor*“ geșeftăreți!

Căci altcum ajungem și noi în halul „*stăpânitorilor*“ de azi care îmbracă orice geșeft personal — în haina șovinizmului.

Cu asta însă nu spunem, din contră cerem să avem bănci *naționale*, advocați *naționali*, comerț și industrie *națională* și afaceri *naționale*.

Dar n'am vrea să ne sinamăgim. Și n'am vrea să ne împedobim unii pe alții cu haine naționale — atunci când ne isprăvim mici afaceri — de trai material.

Și mai pe sus de toate să nizuim în munca pentru popor, cel puțin atunci, când ne place să grăim în numele poporului.

O mare fabrică de fer e vorba să se deschidă în curând în București. Reprezentanții fabricii de fer Rotschild din Witkowitz acum tratează cu guvernul României în chestiunea aceasta. Se afirmă că guvernul ar fi învoit să investească această nouă întreprindere străină cu toate favorurile ce se dau industriei.

Fabrică de țigle și cărămizi, făcute cu ajutorul celor mai noue invenții pe terenul ceramic se va deschide în curând în comuna Telinceul-mare (lângă Hunedoara). Fabrica aceasta va fi întreprindere românească având în frunte pe d-l Dr. George Dubleșiu avocat în Hunedoara.

O întreprindere foarte rentabilă desigur e fabrica de cărămizi „Budapest-Szentlőrincz“, societate pe acții. Capitalul acestei societăți e numai de 40,000 coroane și cu toate aceste și în anul încheiat a încheiat socoțile cu un venit de 74,863 coroane. Dividenda acționarilor s'a fixat cu 100% — după ce profitul curat corespunde la o rentabilitate de 178%. Iată un *indemn* — pentru întreprinderi!

Seratele meseriașilor noștri. Joi în 30 Ianuarie s'a ținut prima ședință literară festivă a „Reuniunii sodalilor români din Sibiu“.

După cuvântul de deschidere al prezidentului d-l Victor Tordășianu, notarul Stefan Duca a citit sumarele ședințelor administrative, apoi s'a declamat, s'a cântat, s'a cetit bine și instructiv. D-l Dr. N. Bălan a ținut o prelegere despre „*Credință*“.

Congres internațional de lăptărit se va ține anul acesta în Budapesta. Se fac întinse pregătiri. Din comisia pentru pregătirea lucrărilor necesare face parte și d-l Ioan Șerbanu, director al domeniilor statului. Ar fi de dorit ca și noi românii de aici să fim reprezentați la acest important congres.

SOCIALE.

Orfană, abia trecută de 16 ani, cu creștere bună, are avere de 16,000 cor. voește a se căsători cu un teolog, cu calificare de parohie cl. I, putând țîntrul a ocupa postul acesta în locul ei natal. Epistolele sunt a se trimite la Adm. „Tribuna“.

Unde sunteți voi frumoase vremi patriarhale?.. Atâtea visuri trezite de fiorul unei priviri galeșe, de licărirea unui zimbet fugar.. V'ați stins toate înfrigurate ca de-o suflare de ghiață. S'a schimbat vremea. Bietul zeu Amor a ajuns în colțul de muzeu, neputincios și încrămenit în marmura albă.. Săgețile lui se vând la anticar ca niște reminiscențe curioase ale unei lumi uitate.. Trecătorii le privesc cu aiere de plictiseală și rar se găsește cineva să mai simtă o fărâmitură de jale în fața lor.. S'a comercializat viața și toate îndemnurile sufletului au apucat un drum pe care se întâlnesc tot mai rar cu poezia. E de ajuns să cetești „*mica publicitate*“ a ziarelor din orașele mari ca să distingi drumul nou.. În aceste rânduri, cu laconizmul lor telegrafic, se desfășură toată icoana multicoloră a atâtor suflete. Tot ce se petreceă odinioară în intimitatea frumoasă, în tăcerea care avea farmecul unor tainuri atât de scumpe, se desface aci ca o marfă. Printre reclamele pentru ape de dinți, printre anunțurile moașelor ori tinichigiilor cetești cum cutare „*tinăr din familie bună ar dori să se însoare cu o fată care are peste 10.000 cor.*“ etc.. În alt colț „*locotenentul din loja a 4-a roagă pe dama cu bluză albastră să-i răspundă dacă e posibilă cunoștința*“. Scrisoare la adresa ziarului. Numărul: 3415. Willi“. Mai la vale: „*o jună brunetă de 19 ani, lumea o ține frumoasă, ar dori cunoștința unui inginer sau avocat între 30—40 ani. Căsătoria nu e eschisă*“. Răspuns la administrația ziarului, adresa: „*juna brunetă*“. Și așa mai departe. Tot ce se socotea nu de mult un privilegiu al tăcerii, începând dela cel diatăi fior nelămurit al unei priviri până la desfășurarea dramatică a emoțiilor sufletești, a ajuns un fel de afacere de tarabă cu toate notele vulgare ale negustorilor de contrabandă. Negreșit, că toată delicateța de mimoză a sentimentelor s'a deplasat și toată curățenia moravurilor e zdruncinată de această parodie brutală a unui cântec frumos... Poate că nu greșim, când afirmăm că și această marfă — ca cele mai multe din marfele stricate — are etichetă ovreiască..

La noi încă nu pătrunsesse această ecreșcență urită a vieții moderne. Eram obișnuiți să privim relațiile noastre sociale cu altă măsură de judecată. Moravurile noastre aveau acea notă de severitate a vieții patriarhale cu toate îndrumările sănătății rumene, cu echilibrul determinat de tradiții din bătrâni. Să fi ajuns la o răspântie, la un început de drum nou aceste moravuri? Nu credem. Societatea noastră nu a trecut prin schimbări radicale, cari se justifice ivirea acestor apariții ciudate. Iată de ce socotim că și anunțul pus în fruntea acestor rânduri e un fenomen pe cât de izolat pe atât de ridicol. Așa ticluit cum e aruncă totuș o lumină caracteristică asupra împrejurărilor noastre sociale. Mă rog: o fată „*abia trecută de 16 ani*“ are „*creștere bună*“, „*avere*“ mărișoară și „*voiește a se căsători*“.. Și dacă ar fi numai această dorință îngrijitor de pripită! Dar nu! Dânsa spune: „*cu un teolog*“. Și mai mult: „*calificare de parohie cl. I*“.. Acum inchipuiți-vă mizerie, dacă îndrăgește pe unul clasa II! Ca o ironie a bietului nostru „*statut organic*“ fata mai spune cu multă sigu-

ranță: „putând tinărul a ocupa postul acesta în locul ei natal“. Care va să zică comitet parohial, sinod parohial, — toate aceste corporații destul de complicate, toate țin cu fata. Hoată fata asta! Te pomenești că și-a întins mrejele până către consistor..

È un prilej de gânduri destul de variate acest anunț pe care îl socoteam de prisos atât pentru binele fetei, cât și din multe alte motive. Înainte de toate: linia de conduită a ziarelor noastre trebuie să rămână între marginile tradițiilor și obiceiurilor care călăuzesc viața noastră socială. È greșită deci orice cochetărie cu acel spirit vulgar al asfaltului, câtă vreme noi ducem un trai pașnic de săteni cinstiți și harnici lucrători de câmp.. Aceasta e doar o axiomă elementală..

Iată de ce nu-mi pot suprima nedumerirea de câteori văd repetându-se publicarea acestui anunț în „Tribuna“.

Pe lângă asta mă jignește și incontestabila notă ridicolă a acestei licitații. În fantazie mi se infripă chipul fetei „abiă trecute de 16 ani“. O văd stând la masă în liniștea nopții, cu ochii tulburați de nehotodă, cu mâna tremurătoare scriind petiția la gazetă...

— A trecut de miez de noapte,
După plopi lumină luna,
Biata fată visătoare
Serie carte la „Tribuna“...

Ori s'a găsit, ori ba „teologul cu calificare cl. I“ ne permitem a solicita suprimarea acestui anunț.

Poate s'a plictisit și fata! *Styx.*

Sâmbătă seara.

Moartea Venerei?

— Sociologie. —

Bag de seamă, că foiletoanele mele din „Țara noastră“ au un titlu din cale afară tragic.

Întai a fost moartea unui literat, apoi moartea lui Pan — și acum: moartea Venerei.

Ce naiba?

De-o fi să mor, așa pe neașteptate, mă pomenesesc, că amicul Chendi, aprețind modesta mea activitate literară, va scrie un articol asupra bietelor mele osăminte literare sub titlul: *Un panegirist*.

Prevăzând acest fatal deced literar, am recurs la două șiretlicuri.

Întai am pus un înviorător semn al întrebării după „moartea Venerei“, care va să zică, subsemnatul se îndoiește dacă Venerea poate să moară.

Am pe partea mea un argument zdrobitor. Insuș Sinkievicz, parentând moartea zeilor olimpiani, spune că Apollo și Venus n'au să moară niciodată.

Al doilea argument — nu mai puțin zdrobitor — e subtitlul: sociologie.

Știi d-ta, cetitorule inteligent, ce va să zică acest subtitlu?

Nu știi, fără îndoială, după cum nu știu nici eu, după-cum sociologii singuri nu știu.

Sociologia e un titlu foarte elastic; mai elastic decât guma, decât bilele de billard, sau decât spinările anumitor politicieni de elită. O poți întinde și destinde la infinit, dar nu se frânge niciodată. S'ar putea defini și cu titlul etern-frumos al cărții lui Pico de Mirandola: *De omni re scibili* (fără adaosul malițios al lui Voltaire: *et de quibusdam aliis*)

Sociologia e tot ce înțelegi și tot ce nu înțelegi, tot ce-ți poți imagina și tot ce nu se poate nici imagina măcar.

Iată un cadru deosebit de vast, pentru că tinerii noștri foiletoniști să-și încerce forțele, pe vremea când noi vom fi bătrâni și ramoliți și gravi..

După aceste premise, cred că te pot desluși, dragă cetitorule, cum am ajuns la funesta întrebare din fruntea acestor șire.

Să-ți spun.

Cetind în săptămânile trecute „Drapelul“, mi s'au oprit ochii asupra unei notițe dela „știrile zilei“.

Am subliniat notița cu creionul și am pus-o de o parte, cu gândul să revin asupra ei, în cadrele acestor convorbiri săptămânale de două coloane.

(Aici autorul s'a ridicat dela masa de scris, a răscolit vrafal de gazete și reviste, și-a deschis biblioteca, s'a certat cu toată lumea, dar n'a mai aflat numărul cu pricină al „Drapelului“. Pe urmă a scris din memorie).

În notița aceea — dacă nu mă înșel — „Naiva dela sate“, într'un stil destul de spiritual spune câteva fine aluzii la adresa tinerimei aranjatoare, dar nedansatoare în aceeași vreme.

Aș putea zice, că notița e chiar prea de spirit încă. O samă de tineri sceptici au emis părerea, că notița n'a ieșit din capul gingașei naive, ci din al tată-său, sau din al cutărui văr universitar.

Geneza acestei notițe nu mă împoartă. Tot ce pot spune, e că m'aș bucura foarte mult, dacă ar fi fost scrisă de o mână de femeie. Căci mâna aceea a scris un adevăr, un adevăr — sociologic..

Se plânge în câteva șire „naiva dela sate“, că n'are multă încredere în frumoasa invitare, ce a primit-o la petrecerea din (Lugoj, mi se pare). Sunt o droaie de tineri arangeri, cei mai mulți Dr-i, înșirați pe hârtia lucie-amăgitoare. Dar, se întreabă *naiva*, (ce naivă cumintel!): câți din ei vor dansa? Și, cu multă gingășie adaugă *naiva* în post-script: (Vă puteți imagina o scrisoare de femeie fără post-script?) n'am întrebat câți vor *juca*, căci cuvântul acesta are un înțeles multilateral..

Vezi, dragă cetitorule, *naiva* e spirituală și știe, cât e de naivă, că tinerii pot *juca și cărți*, pecând de dansat nu pot decât cu cocoane.

Redacția „Drapelului“, încheiând notița aceasta, adauge: Ar fi bine, ca tinerii dansatori să fie remarcați cu câte o stelută (*).

Până aici tânguirea „naivei“.

De aci încolo urmează: sociologia.

Cum adevă?

Tinerimea noastră, viitorul nostru de aur, nu dansează?

Nu dansează, ci joacă cărți?

Cum se poate?

Când noi eram tineri dansam de ne sfărâiau călcăiele, și ne pomeneam acasă în zori de zi, mai amețiti de încrucișarea ucigașă a ochilor frumoși, decât de cele câteva pahare de vin sau de bere.

Și acum, voi, voi glorioșii noștri urmași: „*Voi sunteți urmașii Romei?*...“

Păi cum?

Iată frunzăresc prin Spencer de câteva săptămâni și încerc să dau chestiei o soluție.

Nu mai sunt fetele așa frumoase ca pe vremea noastră?

Privind cu ochii noștri de azi, ar fi să nu putem da un răspuns hotărât, dar legea eternă a evoluției, ne desminte și ne strigă în gura mare: Deschideți-vă ochii, oameni buni, și vedeți, că fetele sunt din ce în ce mai frumoase! Cosmetica progresașă cu pași giganti, e chiar o elementară cerință a firii, ca fetele să fie din ce în ce mai frumoase.

Atunci?

S'au îngreunat cerințele traiului zilnic, indeosebi al celui conjugal, s'au înstrăinat oamenii unul de altul, s'au amăgit prea de timpuriu în dragoste, ori ce?

Ori s'a întors mașina lumii anapoda?

Să fie adevărat ce scriam odată în „Luceafărul“, că iubirea trage de moarte, și poezii lirice n'o să mai aibă motiv de inspirație de aci înainte?

Iată o sumedenie de întrebări, la cari subsemnatul nu poate răspunde, de zăpăcit ce e.

Căci la trei patru întrebări deodată tot mai poate răspunde omul — chiar dacă nu e Iuliu Caesar sau Napoleon — dar la atâtea?...

Propun cetitorilor și mai ales cetitoarelor acestei reviste, să binevoiască a mă scoate din acest impas, răspunzând la întrebările aceste, în coloanele „Țării noastre“.

Și pentruca întrebările să nu fie prea multe, iată reduc foiletonul meu neisprăvit la o singură întrebare: Pentruce tinerimea noastră nu dansează?

AL.

Serisori către țărani.

XIX.

Bade Șofroane!

Mai multă paradă ca acum nu s'a făcut de când îi lumea cu aceea ce noi numim *cinste*..

Cuvântul: „pe cinstea mea“ a ajuns ca măraru, care se mestecă în toate mâncările — și totuși mai rău ca acum n'am stat nici odată *cu aceea-ce s'ar putea înțelege prin cuvântul: cinste*.

Mai de multă vreme, după cum spun bătrânii, când un om își da cuvântul într'o treabă oare-care, apoi era mai mult ca o iscălitură întărită prin lege și cu martori, că păzea atunci rușinea și atât îl mușcă pe omul care-a făgăduit ceva „pe cuvântul lui“, până-și împlinea făgăduiala.

Astăzi cuvintele: cinste, rușine, au rămas ca o slabă mângăere pentru omul prost, care, neputându-și înaduși conștiința, neputându-se și încercat sub povara remușcării păcatului, se strecoară prin lumea asta, tiptil, ca o umbră care n'a însemnat și nu va însemna nici-când ceva.

Cine mai are astăzi vreme să-și răscolească adâncimea sufletului, sau să-și dea seamă de faptele săvârșite în douăzeci și patru de ceasuri?... În toropeala lumii de-acum, în vârtejul luptei pentru traiu, în frământarea nebună a tuturor patimilor, omu-i dus de valul mulțimii și adeseori cel mai curat suflet ajunge să se scalde în cea mai neagră mocirlă, pentrucă el trebuie să meargă înainte, tot înainte, spre nebuna țintă a fericirii, a sațului, a mulțămirii atâtor doriri câte clocotesc în omul de astăzi.

Și nu i iertat omului, apucat pe calea aceasta, să stea la o răspante să-și odihnească creierul și să-și cerceteze adâncul sufletului său. Nu, căci pe dată ce stai în loc, valul ce-ți vine din spate te acopere, te apasă la fund și, fără să-ți plângă de milă, trece grăbit înainte, șuerând îngrozitorul cântec al patimei, al desfrâului, al minciunii și al păcatului.

Ce-i pasă mulțimii — valului omenesc, — de moartea unui suflet!... Ce-i pasă întregului, dacă tu, suflet slab, nepregătit cu lupta neînfrântă a patimei, ai scobălit într'un colț și-ți lași rândul altuia, care cu surisul îngrozitor al disprețului, în loc să-ți întindă mână și să te ajute, îți mai dă o lovitură, — lovitură de grație ca să se incredințeze că n'ai să te mai ridici de-acolo.

Sunt atâtea patimi, sunt atâtea gânduri frământate în valul care te acopere, încât tu „omul slab“ te pierzi printre ele ca un bob de nisip pe întinsul mării.

Nu te întreabă nime astăzi de ce ți-e mîntea, sau câtă greutate s'ar putea pune pe cinstea ta de om, pe ținta ce o urmărești în viață, pe felul de-a fi al inimei tale.

Te întreabă însă ce ești în stare să faci, ca să ajuti la vârtejul toropelei în care ni se strecoară omorâta viață.

Și cum ar și putea fi altfel!... Cum vei putea sta tu, omul slab și frământat de remușcarea conștiinței, în potruva valului grozav care sfredelește munții, străbate mările și aleargă ca trăznetul spre ținta fericirii!...

* * *

Iată bade Șofroane, ce ți-aș putea răspunde, la întrebarea D-tale asupra cinsteniei!... Și cele de mai sus nu sunt un răspuns destul de lămurit. Ar trebui să-mi vărs tot veninul pe care inima mea îl simte în minutul când îți scriu aceste rânduri, ca însuș valul patimei și al nemerniciei omenești să se învenineze din veninul meu și să-și mai contenească alergătura-i nebună. Dar ce pot face eu, omul neputincios, în fața patimei care se întinde preste nemărginita zare.

Un colț de lumină străbate, în bezna acestei frământări nebune, în inima mea, o scânteie licărește în sufletul meu zdrobit de lupta cu valurile patimei omenești: este colțul de lume al celor proști, dar mulți, este licărirea cinstei, care străbate până la mine din acea lume de inimi cinstite, cari își duc traiul de martiri într'un somn cu visuri dulci despre o a doua viață ce va să vină, despre o viață mai tihnită și fără de sfârșit.

Acolo, pe pajiștea verde și curată își odihnește sufletul meu visul lui neprihănit!... Acolo, pe întinsul lamurilor coapte, își vindecă inima mea ranele ce i-le cășunează lupta vieții dela oraș, acolo, în mijlocul celor mulți fără de număr, în mijlocul celor „înfrățiți cu glia“, cari n'au alt prietin în lume decât răsăritul soarelui, cari n'au altă tăiniță decât razele lunii argintii, acolo zboară gândul meu, când mă întreb de cinstenie.

* * *

Cinstea nu se măsură cu cotu, ea nu se poate arăta prin culori, ea n'are lipsă a se îmbrăca în mătăsurii, ea strălucește dela sine. Doar o singură haină poate adumbri cinstea, o poate ascunde. Aceea-i haina minciunii, a prefăcătoriei, a perfidiei.

Și tocmai sub această haină păcatul își face drum în lume.

Ce ști D-ta, om năcăjit, când dai pe la oraș și caști gura la cele multe nimicuri câte-ți răsăr în cale, de ce treabă sunt... De-i vedeă o femeie făcută coleă, cum i-am zice noi, ca o Joliană, răzămăta într'o trăsură trasă de niște cai spumoși, îți iai căciula din cap, și-ți gândești, c'ai văzut pe împărăteasa și nu te mai poți mira cât eră de făcută cu lipiciu. Du-te, omule, și te ascunde sub patul acelei stărpituri și păzește-o când își lapădă masca, sub care iese în lume și vei vedeă că părul de pe cap și dinții din gură nu-s ai ei și că până să ajungi să o vezi cum este ea aveau, îți aruncă pe masă un maldăr de haine. Numai atunci vei cunoaște sub câtă greutate de prefăcătorie se ascunde un trup păcătos. Caută și pătrunde în inima acestei stărpituri, dacă mai are inimă o astfel de ființă, te-ai rostogolit din seninul soarelui în adâncul iadului.

Ei bine, astfel de stărpituri omenești nu sunt numai între femei. Din nenorocire sunt și între bărbați. Și, ei, nu bășbaie în lume ca să-și arete numai formele trupului, ei bășbaie să-și arete sfătoșenia, ei fac un rău cu mult mai mare mulțimii.

De câte-ori nu vei fi văzut D-ta domni, împomădați și frizuriți, trecând pe stradă c'o privire aspră. Ba, parcă văd, cum ți-ai luat pălăria înaintea lor.

Caută însă și pătrunde în taina acestor domni în ceasurile când își fac socotelile, și vei vedeă cum măreția de pe stradă se târnosește într'o cumplită păcătoșenie.

Întreabă-l pe „Măria Sa domnul“, dacă s'a împăcat cu păpușarul care i-a făcut ghetele acelea scumpe, întreabă-l dacă și-a plătit pălăria ce o poartă în cap, întreabă-l dacă stă în relații bune cu croitorul care i-a făcut haine minunatele cu cari se furlandisește pe stradă. Și de vei găsi că nimic de pe el nu-i al lui, apoi dă-i drumul pe stradă, cu aceea ce-i al lui, și vei vedeă dacă-și mai ia cineva pălăria înainte-i, or, asistența publică își va face milă și-l va curăți din ochii lumii.

Și nu te sfătuesc să străbați în inima acestui om!... Ar fi păcat să ajungi, D-ta, om curat la suflet, să cunoști cât păcat trăiește într'un astfel

de monstru. Chiar și numai bănuiala unei astfel de perfidii ți-ar putea omori sufletul.

Iată dar, bade Șofroane, că nu-i bine să ne adâncim prea afund în tainele vieții omenești, noi cari nu putem suportă o astfel de regulă de viață, ci să ne urmăm mai bine calea veche a răbdării și-a suferinții patriarhale, singura care ne ține sufletul împăcat și mulțumit. Iar pentru aceia dintre noi, cari și-au pierdut sărita, fără ură, dar și fără părere de rău, să dăm câte-o lumină la biserică, ca D-zeu să-i ierte, nu pentru ei, dar pentru mila ce o avem noi de ei.

Cinstea-i aceea ce-i omul... Omul îi aceea cei cinstea!...

Vai Doamne, numai Tu ști judeca de care parte stă cinstea s'au chiar de mai trăește ea! Noi suntem prea mărginiți pentru a răspunde la o întrebare atât de mare. Totuș, vedem multe lucruri cari nici pe departe nu pot fi cinstite.

Delasântioana.

Vieța în București.

I. Partea literară.

Vitrinele librăriilor sunt pline de noutăți. O carte mai bună decât alta, vrednice a se răspândi în cercurile largi ale cetitorilor ardeleni.

Voi începe cu noul volum din *Alexandri*. Pe cum se știe, tipogr. „Minerva“ a avut fericita idee să editeze pe toți scriitorii vechi mai de seamă, și și-a început această colecție, acum vre-o opt ani, cu poeziile bardului din Mircești. Abia acum operele lui Alexandri s'au completat: ultimul volum conține cele patru lucrări dramatice mai mari ale poetului, „Boierii și Ciocoi“, „Despot Vodă“, „Fântâna Blanduziei“ și „Ovidiu“. Acest volum cuprinde mai mult de patru-sute dintre cele mai frumoase pagini ale lui Alexandri și costă numai 1 leu 50 bani. Stăruiesc asupra prețului, pentru că e de mare importanță să se știe și să se vadă câte înlesniri se fac, numai ca să se poată imprăști în popor nobila sămânță a marilor scriitori. În deosebire de celelalte lucrări teatrale ale lui Alexandri, cari au o valoare din multe puncte de vedere mai mică, cele din volumul din urmă sunt bogate în probleme, în idei și în versuri frumoase, încât cetirea lor este foarte de dorit.

O carte ce se va ceti cu rivnă în Ardeal, este apoi romanul doamnei Constanța Hodoș „*Martirii*“. Până acum nimeni dintre scriitorii noștri n'a împrumutat subiectele din mișcările sângeroase și totuș înălțătoare ai anilor de revoluție. Cel mult câte o nuvelă și câte o dramă palidă de mai cuprindeau câte-un crâmpel din epizodurile revoluționare, ce se pierd în negurile uitării. D-na Constanța Hodoș, unul din iscusitele condeie ale literaturii de astăzi, născută în una din regiunile Ardealului unde s'a întâmplat crunta încăerare dela 1848, a rupt o pagină aprinsă și emoționantă din acel trecut și a salvat-o de peire. Romanul „*Martirii*“ este o oglindă a anului de martiraj și de liberare și va face să bată cu căldură inimile tuturor celor ce astăzi se gândesc cu evlavie la cei ce au suferit și-au murit pentru ideal. Femeia simte mult și romanul d-nei Constanța Hodoș are calitatea principală de-a emoționa.

Multă dragoste nutresc Ardelenii și pentru prozatorul Sandu-Aldea. Și fiindcă acesta a scos o nouă culegere de nuvele, sub titlul „*Pe drumul Bărăgamului*“, țin să atrag atenția și asupra acestei cărți.

Ion Adam, un alt prozator, ieșit din popor, ca și Sandu-Aldea, ș'a retipărit la „Minerva“ două volume mai vechi, asupra cărora nu s'au spus decât vorbe bune, și anume volumele „*Năzuinți*“ și „*Pe lângă vatră*“. Cel dintâi cuprinde povestiri nuvelistice și al doilea glume țărănești adunate dela vatra poporului și rediate foarte vioi. La Adam, ca și la Sandu, e de remarcă cu deosebire limba din cale afară bogată. Și sunt așa de

ieftine aceste cărți, încât n'ar trebui să fie învățator ardelean, care să nu le cetească.

În ieftina „Bibliotecă pentru toți“ a apărut sentimentalul roman „*Cum iubim*“, de răposatul Traian Demetrescu și o nouă traducere a lui *Werther* de Goethe. Astfel de literatură sentimentală se citește mult în frumoasele după amezi de Duminecă și în loc ca doamnele și domnișoarele din Ardeal să-și cumpere „*Engelhorn's Bibliothek*“ sau operele d-nei Marlitt, mai bine ar face să se indeletnicească fie și cu scrierile bietului Traian Demetrescu.

Cărți frumoase destule și sfaturi bune se găsec. Numai cetitori, ascultători și entuziaști de-ar fi mai mulți!

Gh. D.

II. Partea socială și artistică.

Parcă s'a dus iarna de-abinele. Zilele astea pline de soare au schimbat deodată înfățișarea peste tot. Plimbările la aer liber încep să se facă zilnic, ca primăvara. Pe șosea caleștile în pasul domol al cailor poartă încă câțva timp blănurile bogate și pălăriile cu pene de-un cot ale cucoanelor, iar goana nebună a automobilelor ridică nori de praf ce-i fac pe ceice umblă pe jos să strănute și s'arunce vina pe primărie că nu le stropește locul favorit al plimbării.

Nu e timpul însă, deși nevoie ar fi, așa spun cei în drept. Mai ales că gerul ce se lasă uneori noaptea ar putea pricinui rele, pe urma stropitului.

Și gerul ce se mai lasă ține încă ghiața destul de tare în Cișmigiu, unde e în fiecare zi până la prânz „patinaj“. Cucoane și fete multe, mici și mari, oficeri și tineri cari aleargă după făcut curte, se strâng cu grămada pe ghiața albă ca laptele. Și în vreme ce unii aleargă cu patinele în picioare, dela un capăt pân la celalalt al gheții, alții părechi, părechi sau cete mai mulți la un loc, se învârtesc, se sucec necontent în sunetul unei mazurce ce o miorlăie o flașnetă.

Duminea în tactul bătaios al unei fanfare militare mulțimea pestră aleargă, se frământă pe acei câțiva metri de ghiață, de-a mai mare dragu să-i vezi. Și complimente și vorbe dulci și întâlniri fixate, atâtea și atâtea motive de petrecere pentru mulți și multe.

Noroc că nu-i lacul prea adânc, că sub dogoarea soarelui și a patinelor ce se sbat pe ghiață s'ar putea întâmplă să pleznească odată ghiața sub greutatea mulțimii. Zic noroc, că nu-i adânc căci „sportul“ acesta e foarte mult gustat acum mai ales de așa zisa „lume bună“.

O altă petrecere, aceasta cu mult superioară celei de care pomenii, o dau concertele, câteva pe săptămână. Lume multă la toate, bine înțeles puțin din cei dela ghiață obicinuesc să vie la concerte, din dragoste de muzică. Sunt însă foarte mulți iubitori de muzică pe care îi zărești la orice audiere.

Dintre concertele din ultimul timp se cuvine să amintesc pe acela dat la Ateneu de d-na Alexandrina Vreta, o pianistă bună, care a executat cu mult simț muzical două concerte de Beethoven. E cu atât mai demnă de amintit cu cât sunt uneori adevărați pianști cari nu pot să se apropie de muzica adâncă, plină de patimi și de gânduri a celui mai mare compozitor.

Obișnuitul simfonic săptămânal, dat de „orchestra ministr. instr.“ sub priceputa conducere a măestrului Dinicu, a fost încă o sârbătoare pentru ceice iubesc muzica clasică. S'au executat două simfonii întregi de Beethoven, a 8-a plină de gândire și a 5-a, în care supremul tâlcuitor al patimei omenești își exprimă propria-i iubire. E un cântec lung și înălțător în care măestrul proslăvește patima lui nebună.

În ce privește teatrul trebuie să spunem că, în timpul din urmă direcția Teatrului Național a trebuit să se ia și după gustul publicului și după cele scrise peste tot, dând vre-o două-trei piese

originale. „Lipitorile satelor“ ale lui Alexandri și minunata comedie de moravuri „Serisoarea perdută“ a lui Caragiale au fost jucate fiecare de câteva ori și acum se anunță „Răzvan și Vidra“ de Hașdeu și „Ovidiu“ lui Alexandri.

E' cu atât mai îmbucurătoare această schimbare în bine a celor care conduc Teatrul Național, cu cât trupa artiștilor Teatrului Național din Craiova joacă de o săptămână cu mare succes, sub conducerea artistului Petru Sturza, câteva piese superioare celor ce se tot dau de obicei la Teatrul Național de aici.

Pe curând se va începe și o stagiune de operă și operetă, tot la Teatrul Liric, de către „Compania de operă și operetă“ condusă de D-l C. Grigoriu și în care găsim cele mai bune elemente românești de care dispunem.

Astfel se aduce la îndeplinire ceea-ce doream de vre-o câțiva ani, încheierea unei opere naționale. Aceasta ne face cu atât mai mare plăcere cu cât suntem sătui până în fundul sufletului de reprezentațiile proaste de operă și operetă italiană și nemțească ce se tot abat pe la noi.

Ar fi și vremea să înțeleagă toți năghistorii cari binevoesc să ne dea asemenea prilejuri de a auzi muzica masacrată în italienește sau nemțește, că trebuie să-și mai micșoreze căștigurile. Și, în schimb, cântăreții și cântărețele noastre își vor căpăta locul cuvenit în cinstea ce li-se cade.

N. Pora.

III. Partea politică.

— 3 Febr. v.

Guvernul a adus noua sa reformă în discuție: Cassa rurală. În parlament d-l Vintilă Brătianu, primarul capitalei și unul din cei mai abili oameni politici de astăzi, a prezentat el însuși proiectul acestei instituții, însoțindu-l de un raport elocvent. Cassa rurală, sau institutul financiar, din care se va putea împrumuta țărâniea cu scopul de a-și procura pământ, nu este o operă improvizată, căci sunt zece ani de când toate partidele o discută și o doresc, deși în diferite condițiuni. Rămâne totuși un merit al actualului guvern de a o fi introdus. Se zice că succesele acestei noi întocmiri abia mai târziu, după câțiva ani, se vor putea vedea și că din această pricină populația dela țară nu întimpină reforma cu cine știe ce entuziasm.

Tot guvernul e preocupat astăzi de necesitatea reorganizării armatei. În fruntea departamentului războiului stă acum d-l general Averescu, unul din cei mai buni și mai culti ofițeri superiori ai țării, cu multe și serioase simpatii în cercurile înalte militare din străinătate. Generalul Averescu va introduce în armata română o serie de reforme radicale, pe cari le va expune în curând la cameră. Aceste îmbunătățiri sunt așteptate cu adevărată însuflețire de către opinia publică, mai ales acum când statele învecinate, în cap cu Bulgaria, lucrează din răspuțeri la întărirea forței armate.

În timp ce guvernul e așternut pe activitate rodnică — tulburată doar din când în când de mici și trecătoare neînțelegeri principiare — opoziția este într'o frământare întinsă și cu multe momente de interes.

Vechii conservatori, de sub d-nii Carp și Cantacuzino, au rămas cam surprinși de curentul împotriva lor. Pe când la început păreau cam nepăsători și în neincetate interviuri declarau, că vor observa o atitudine de expectativă față de acțiunea de secesiune a d-lui Take Ionescu, au pornit acum să-și numere credincioșii prin provincie, să-și reorganizeze cluburile celor rămași pe lângă dâșii și să plănuiască chiar o mare adunare la București, în care să-și precizeze programul. Pe cât putem judeca din ziare, au rămas la vechiul trunchiu conservator toți junimiștii de odinioară și în special marii proprietari, iar restul cel mare al partidului a urmat pe d-nul Take Ionescu.

Credincioșii d-lui Ionescu, sau partidul conservator-democrat, au ținut astăzi congresul lor de organizare. Au venit din toate județele delegațiuni și adesiuni imense. În oraș zgomot, imbulzeală. Ziare speciale vorbesc de evenimentul zilei. Credincioșii noului partid împart pe stradă fotografia șefului, a cărui popularitate e incontestabilă. La Congres, d-l Take Ionescu dezvoaltă pe larg noul program, pe baza căruia va organiza și conduce la izbândă partidul său. Iată în esență acest program, care nu voiește să fie un program de principii, ci mai mult de tendințe.

Partidul conservator-democrat nu va combate reformele sociale, votate de actualul partid liberal, ci își va da toate silințele ca noile legi să fie aplicate cu bunăvoință și sinceritate;

Partid adânc dinastic, el va fi un stâlp al tronului și va face ca să se execute programul de reforme, așezat în primăvara trecută în numele regelui; va lucra pentru propășirea armatei;

Se recunoaște necesitatea unei reforme electorale „deși votul universal este aproape îndeobște exclus în dezvoltarea actuală a României“, dar deocamdată va face numai ca „al treilea colegiu, colegiul țărâniei, să devie o realitate“, ceea ce înseamnă că nu se vor mai face presiuni asupra țărănilor să aleagă oameni dela centru, ci bărbați de încredere din mijlocul lor;

Pentru îmbunătățirea finanțelor se vor face noi convenții comerciale; se vor reduce impozite; se va crea o nouă lege pentru exploatarea terenurilor petrolifere; introducerea unei agriculturi raționale;

Pentru ridicarea administrației se va introduce inamovibilitatea funcționarilor; largirea conbuționului administrativ — adevărat a forului ultim de apelare împotriva abuzurilor;

Se recunoaște cetățenia tuturor Românilor de peste munți stabiliți în Dobrogea;

Se iau o serie de alte îmbunătățiri privitoare la starea igienică a țaranului, la religie și învățământ; aici se accentuează cu deosebire școalele pentru adulți la țară.

Aceste ar fi, foarte pe scurt, făgăduințele politice ale partidului conservator — democrat, — conservator, deoarece ce își propune să respecte proprietatea individuală și democrat, fiindcă ține seama de aspirațiile societății moderne — făgăduințe cari vor putea să strângă pe mulți la o muncă viitoare.

Cum va fi primit acest program de presa de aici, se va vedea mâine. E sigur, că mulți vor găsi prea puțin nou în punctele cele bogate. Alții vor aduce invinuirea d-lui Take Ionescu că n'a avut curajul să se declare pentru „colegiul unic“ sau votul universal. V. Gh. Vasiliu.

ȘTIRI.

Oaspe rar. În săptămâna aceasta a petrecut trei zile în mijlocul nostru poetul *George Coșbuc*. Aproape douăzeci de ani sunt de când marele nostru cântăreț a părăsit Sibiul și nu a mai putut să se întoarcă pe pământul Ardealului. Câștigând libertatea de-a trece granița, d-l Coșbuc a venit din nou să viziteze orașul nostru. Mai bine de trei ani a petrecut odinioară în Sibiul, fiind în redacția „Tribunei“ sub conducerea d-lui Slavici. Acești ani de avânt tineresc au fost dintre cei mai rodnici. Aici s'a infiripat un lanț puternic de poezii între cari alături de strălucitoarea cântare „Nunta Zamferei“, cele mai multe din volumele dintâi. Impresionat de atâtea amintiri ale acelor ani frumoși, măestrul nostru privea mișcat toate lucrurile de cari i-se leagă aducerile aminte. Atâtea s'au schimbat de atunci. Oamenii au îmbătrânit, alții nu mai sunt, chiar și înfățișarea orașului s'a schimbat. Poetul însă poate avea frumoasa mângâiere că toate cântecele lui pline de înțeles au rămas neatînse de vreme. Tineri și bătrâni s'au grăbit să vadă pe poet, să-i strângă mâna. El li privea pe toți cu un surâs

de bunățate, având pentru fiecare un cuvânt de căldură prietenească. — Miercuri a părăsit Sibiul cu gândul de-a se mai întoarce în Ardealul, ale cărui frumuseți vor trăi întodeauna în cântecele lui.

Procese. Înregistrăm la această rubrică dureros de permanentă condamnarea d-lui I. V. Ioanovici, redactor la „Libertatea“. D-l Ioanovici a fost condamnat la 1 an și jumătate închisoare și 1000 cor. amendă.

În procesul ziarului „Unirea“ din Blaj, curia a respins recursul de nulitate și d-l A. C. Domșa rămâne judecat la 8 luni închisoare și 1200 cor. amendă.

Zilele trecute a fost condamnat de tribunalul din Sibiu d-l Oct. Tăslăuanu redactor la „Luceafărul“ la amenda de 120 cor. pentru unele notițe socotite „politice“.

Nou protopop. Luni a întărit consistorul din loc alegerea d-lui Dr. I. Stroia, de protopop al Sibiului. Noul protopop își ocupă în timp apropiat postul. Felicităm pe noul ales, dela care așteptăm multe lucruri bune. Să fie într'un cias bun!

Preot slovac condamnat. Curtea cu jurați din Pojon a pedepsit pe preotul slovac *Eduard Sándorfi* la două luni temniță ordinară pentru un articol publicat în „Ludove Noviny“ în care aducea laude deputatului luriga.

Slovacii nu duc dor de casă. Feciorii slovaci mai bucuroși intră ca soldați în armata americană. Din 'o singură comună zece tineri s'au înrolat în statele unite ca soldați. Acolo toate li-se explică în limba slovacă și sunt tratați uman, nebatându-și nime joc de dâșii, fiindcă sunt Slovaci.

Răzbunare. În comuna Frigyesvágás din nordul Ungariei e școală confesională catolică, care primește ajutor dela stat. Aici a fost trimisă învățătoare *Gizella Papp*. Poporul slovac din comună nu se putea împăca cu împrejurarea, — de-a avea o învățătoare străină de neam. Biata femeie eră supusă la mulțime de neajunsuri din acest motiv. Zilele trecute a fost bătută de oamenii întăritați — după cum spun ziarele ungurești. Iată un prilej de multe învățăminte pentru guvernării noastre. Nenorocita învățătoare a părăsit comuna, care pretinde învățător slovac.

Reviste noi. Sub conducerea d-lui *Lucian Bolcaș* apare în Budapesta revista „Familia română“. Numeri de probă se pot cere dela redacția revistei: Budapesta V. Strada Csáky Nr. 23.

Tot acum apare și revista umoristică „*Nu-ielușă*“ din Budapesta, mult anunțată și mult așteptată de publicul nostru.

O revistă folositoare. În curând va apare la Brașov o utilă publicație periodică, purtând titlul „*Sănătatea*“. Această revistă va avea menirea să dea sfaturi de igienă și medicină și va fi redactată de cunoscutul medic Dr. G. Baiulescu. Revista va apare de două ori pe lună. Abonamentul pe an 5 cor. După apariția acestei reviste mult promițătoare vom vorbi mai pe larg de importanța ei.

Lueger în Lovrana. Primarul Vienei, acest bun prieten al neamului nostru, petrece de câteva zile în Lovrana. Popularul politician a fost primit cu urări călduroase, cu steaguri și flori de publicul din Lovrana.

Anunț Reuniunea de înmormântare din Rășinari își va ține adunarea generală ordinară Duminecă, în 23 Febr. st. n. la oarele 2 p. m. în edificiul școlar. *Comitetul.*

Omorîți. Ziarul parizian „*Gil-Blas*“ publică următoarea listă a șefilor de state asasinați în ultima jumătate de secol:

1854: *Carol III de Parma*, asasinat de Antonio Cara; 1860: *Principele Danilo de Munten-*

negru, asasinat de Kaditș un exilat; 1865: *Lincoln*, președintele Statelor-Unite, asasinat de actorul Booth; 1868: *Principele Mihail al Serbiei*, asasinat de un partizan al Carageorgevicilor; 1881: *Garfield*, președintele Statelor-Unite, asasinat de Guiteau; 1894: *Sady Carnot*, președintele Republicii Franceze, asasinat de Caserio; 1896: *Nazar-ed-Dine*, șahul Persiei, asasinat de Mollach Rezah; 1897: *Idiarde Borda*, președintele Republicii Uruguay, asasinat de Aredonde; 1898: *Elisabeta*, împărăteasa Austriei, asasinată de Luccheni; 1899: *Ulyse Heureux*, președintele Republicii San-Domnigo, asasinat de Caceres; 1900: *Humbert I*, regele Italiei, asasinat de Bresci; 1901: *Mac-Kinley*, președintele Statelor-Unite, asasinat de Czolgoz; 1903: *Alexandru I*, regele Serbiei și regina *Draga*, asasinați de cătră o conjurație militară; 1908: *Don Carlos I*, regele Portugaliei și *Don Luiz Filip*, moștenitorul tronului.

De toate.

Ernesto Rossi.

Când a mers acest mare tragedian pentru prima oară în Berlin — prin anul 1880 — avea cea mai frumoasă etate, era cam de 50 de ani. În lumea artistică și literară germană a produs un viu interes venirea lui, săptămâni de-a rândul presa numai de el discuta. În etatea lui au mai jucat și alți actori mari roluri de amarez, dacă figura nu era o piedecă mare, pentru că fardarea schimbă fața. Rossi era însă un om puternic și bine nutrit și cu toate acestea avea curajul să joace pe Romeo.

La omul ăsta totul era numai putere fizică și dintre toate avea un organ extraordinar. Cel mai puternic și mai rezistibil ce s'a auzit vre-odată de pe scenă; un adevărat tunet, cu toate acestea foarte ușor de modulată și foarte durabil chiar la cele mai mari eforturi.

Odată totuși, când jucă în Berlin pe Kean a răgușit pe scenă și ca să nu observe publicul aceasta, atâta a forțat organul până când acesta s'a răzbunat. În mijlocul actului al II-lea, ăa amuțit cu totul, n'a mai putut scoate nici un cuvânt și spre marea mirare a publicului s'a retras de pe bină, care a rămas goală o vreme. Veni regizorul înaintea rampei și anunță: „că d-l Rossi nu mai poate jucă. Dacă însă publicul îi va da răgaz o jumătate de oră, o să încerce iarăși, de li va fi posibil“. Și i-a fost posibil; în scena cea mai plină de patimă, în spelunca din port, în care Kean apare ca un om de lume, câștigă vocea lui iarăși sunetul plin metalic.

Ce ar fi putut face însă puterea aceasta de voce, fără sufletul de artist a lui Rossi. El a pătruns în adâncul inimilor și de aceea era și un mare interpret a lui Shakespeare. În rolurile lui predilecte ca: Hamlet, Romeo, Kean, Nero s'a afirmat în interpretarea lor ca o individualitate de artist dintre cele mai pronunțate, cu toată iarăși nu se poate zice că n'a cunoscut și interpretarea altor artiști. În rolul lui Othello întrece chiar pe compatriotul lui: pe Salvini. Numai în rolul lui Lear, în care mai toți se răstoarnă, a rămas neajuns. În toate fazele rolului te înlăntuește, dar mai ales în scenele ultime, când mintea i-se luminează și recunoaște pe Cordelia, când fără să vrea îi cade în genunchi ca un sac, în vreme ce ochii lui sunt plini de lacrimi, această scenă aparține celor mai zguduitoare momente.

Arta lui stă în general sub domnia realizmului; însă față de un titan, ca Shakespeare, al cărui mare interpret a fost, ne pare foarte pedantă întrebuintarea acestei caracterizări din școala dramatică. Acolo e realizm și idealism topit laolaltă, ca suflet și materie. Și dacă te întrebi: a fost interpretarea lui Lear în înțelesul realizmului sau al idealizmului, la asta nu-ți poate răspunde nici cel mai priecut om în arta dramatică.

Cântecul lui Marcu.

La cetatea păgânească
Bate Marcu să răzbiască;
Dar Turcii veste-i luă
Și la Marcu că-mi veniă,
Și cetatea i-o prădă
Pe Anghelina i-o luă,
Pe mumă-sa mi-o călcă
Cu copita calului
Pe fața obrazului.

*
Marcu acasă când veniă
Și toate pradă-și găsiă
De năcaz la pat cădea,
Boierii la el veniă
Și din grai așa-i grăiă:
— Marcule, voinicule,
Marcule, viteazule,

Marcule, nu te lăsa,
Că și noi te-om ajuta,
Marcule, din ce-om putea.
Meșteri mari că ți-om aduce
Și cetatea ți-om direge,
Doftori mari ți-om căpăta
Pe mumăta-om vindecă,
Nevastă ți-i căpăta.
Marcu-așa când auziă
Din pat că mi-se sculă,
Haine domnești lăpădă
Călugărești îmbracă,
Punga cu galbini umpleă
Și călare 'ncălecă,
Și la Țarigrad plecă
Și la Pașa-mi ajungeă,
Unde nevasta-i eră.
Iar Pașa când mi-l zăriă
Pașa calu-i cunoștea,
Și din grai așa-mi grăiă:
— D'alei moș călugăraș,
D'alei voinic călăraș,
Calul ăsta dela tine
Par' c'ar mai fi fost la mine.
Dar Marcu din grai ziceă:
— D'alei Ago Turcule,
Turcule, viteazule,
Calul ăsta dela mine
Poate-o mai fi fost la tine;
C'ăstai calul Marcului
Marcului, voinicului;
Dar Marcu de supărat
A ven't moartea l-a luat
Iară eu l'am îngropat
Calul mie mi-l'a dat.
Pașa din grai îmi grăiă:
— D'alei moș călugăraș,
D'alei voinic călăraș,
Calu 'n șopru să-l băgăm
Și fân și ovăs să-i dăm,
Noi în casă să intrăm
Să bem, să ne ospătăm
Și pe Marcu să-l uităm;
Că Marcu dac'o fi mort
Frică n'am la ce să port;
Uite și nevasta mea
Cât e ziua și noaptea,
Tot de Marcu se jelește
Tot pe Marcu-l pomenește;

Dar noi să bem, s'ospătăm
Și de Marcu să uităm.
Iar Marcu din grai grăiă:
— Tu, nevasta Marcului,
Ibovnica Turcului,
Spune-mi mie adevărat
Trai mai bun unde-ai aflat,
Ori la Marcu
Ori la Turcu:
Nevasta din grai grăiă:
— De-aș trăi cât e lumea,
Pe Marcu nu-l pot uita
Pe Turcu nu-l pot vedea;
Turcu o palmă că-i trăgea
Nevasta sta și plângea,
Iar Marcu când o vedea
Pân'la inimă-l junghiă,
Dar Turcu din grai grăiă:
— Hai să bem, să ospătăm
Și de joc să ne-apucăm,
Iar Marcu din grai ziceă:
— Noi, Ago, ne-am ospăta
Și de joc ne-am apuca,
Dacă noi Călugărașii
Când auzim ceterașii,
Și jucăm doi câte doi
Fug Turcii cu toți de noi.
Marcu 'n joc mi s'a-runcă
Și cum jucă și săriă
Pașa armele-i zăriă:
— Marcule, voinicule,
Marcule, viteazule,
Lasă-mă cu zilele
Că-ți dau toate-averile.
Nici vorba nu-și isprăvea
Capul cât colo-i zbură,
Pe Anghelina și-o luă
Și din Țarigrad plecă.
Turcii de veste-i luă
Toți de spaimă s'ascundeă.

Cules de Gh. T.

Poșta redacției.

Viștea-inf. Am primit scrisoarea D-v. cu rectificarea. O lăsam nepublicată, neavând nici un interes deosebit. D-v. cari aveți mângâierea unei fapte bune, nu mai aveți lipsă de asemenea desmințiri. Asta numai atunci v'ar face trebuință, când vanitatea v'ar fi mai mare ca dorul de muncă.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.

Red. responsabil: OVIDIU GRITTA.

Banca de asigurare

„TRANSYLVANIA“

← din Sibiu →

întemeiată la anul 1868

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.120.131.91 cor.;

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,

edificii de orice fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitale pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
94.975.294 — coroane.

Capitale asigurate asupra vieții:
9.293.195 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.295.120.15 coroane,
pentru capitale asigurate pe viață 3.760.810.21 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Cluj și Bistrița, cum și dela subagenții din toate comunele mai mari.

1305/908.

Publicațiune.

Comuna Gurariului dă pe calea unei nouă licitațiuni publice clădirea unui pavilion de joc în întreprindere. — Noua licitațiune se va țineă *Duminică, în 1 Martie a. c. la 11 oare a. m.* în cancelaria comunală de aici. Vadiul e 10% delă prețul strigării de 4322 cor. — Oferte în scris încă se primesc. — Condițiunile, planul și preliminarul se pot vedeă aici.

Gurariului, în 15 Februarie 1908.

1—2

Primăria comunală.**Aviz.**

În ședința societății croitorilor de bărbați din Sibiu ținută în luna lui Iulie 1907 s'a hotărât, ceea ce de altfel s'a și fost publicat în gazete, ca toți debitorii lor cari nu și-au achitat datoriile lor în termenul de 6 luni, să se compute ca interese după capital 6%.

În amânarea mai departe a hotărârii societății susnumite s'a hotărât, ca toți aceia cari nu și-au achitat datoriile lor la termenul susnumit să se predeie băncii de împrumut și păstrare „Boden-Credit-Anstalt“ din Sibiu, care s'a decis a plăti tuturor croitorilor din Sibiu, sumele cu care restează debitorii lor încă înainte de ce ar fi încasat aceste sume.

Cauza acestei hotărâri este, ca respectivii croitori să-și poată regula afacerile lor proprii, cât și legăturile ce le au cu fabricile din cari cumpără ștofele. Dar totodată cu aceasta pot liferă prompt tot felul de vestminte solide și cu prețuri mai reduce.

IOAŢ PĂRĂU

măestru croitor
SIBIU, str. Poplăcii Nr. 21.

Cu respect recomand Onoratului public român

Atelierul de croitorie

în care după cunoștințele câștigate în străinătate și după o praxă de mai mulți ani, mă aflu în plăcuta pozițiune de a confecționa tot felul de vestminte bărbătești după cea mai nouă modă, cum și tot felul de uniforme militare. — Asemenea confecționez

reverenzi

asupra cărora îmi permit a atrage atențiunea onorabililor domni preoți și candidați de preoți.

Comande urgente se efectuează
în timp de cel mult 24 oare.

Rugând on. public a mă onora cu prețioasele
comande, semnez cu toată stima

Ioan Părău,
măestru croitor.

3—5

La Croitoria universală

str. Cîsnădiei 34 SIBIU str. Cîsnădiei 34

Subscrișul îmi iau voiă a atrage atențiunea On. Public român asupra croitoriei mele militare și civile în care se confecționează

reverenzi

și tot felul de uniforme după croiul mai nou.

Totdeauna stau la dispozițiunea Onoratului Public pentru a pregăti un lucru solid și deplin corespunzător.

Pentru comande cât mai multe, rog pe Onoratul Public a-mi oferi binevoitorul sprijin. Comandele urgente se efectuează în timpul cel mai scurt.

Semnând cu toată stima:

2—10

I. Petrașcu
m. croitor.

„Însoțire pentru valorizarea laptelui“ în Săliște.**CONVOACARE.**

P. T. membrii „Însoțirii pentru valorizarea laptelui în Săliște sunt invitați la

I-a adunare generală ordinară,

care se va țineă în 1 Martie a. c. st. n. la 10 oare a. m. în sala de ședințe a primăriei comunale din Săliște, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale prin numirea unui notar și alegerea a 2 verificatori a procesului verbal.
2. Prezentarea situațiunei financiare anuale, contul bilanș și contul profit și perderi pentru anii 1906 și 1907.
3. Cenzurarea acestor conturi, hotărâre asupra lor și absolvarea de răspundere a direcțiunii și a consiliului de supraveghiare.
4. Întregirea prin alegere a locurilor devenite vacante în direcțiune.
5. Eventuala întregire a consiliului de supraveghiare, și designarea unui număr de membrii ca comisari de zi.

Membrii cari voiesc a luă parte la adunare cu vot deciziv sunt poștiți ași depune biletele de membru la cassa primăriei comunale din Săliște pe lângă revers până în 29 Februarie a. c. st. n. la 10 oare a. m.

Membrii, însoțirea a avut cu finea anului 1906, — 216 iar cu finea anului 1907, — 296 și anume la constituire au fost 40, în decursul anului 1906 au intrat 176, de ieșit nu au ieșit nimeni nici parte fundamentală nu s'au abzis, în anul 1907 au intrat 80 iar de ieșit nu au ieșit nimeni și nici părți fundamentale nu s'au abzis.

Părți fundamentale în anul 1906 au fost subscrise 216 în valoare nominală de 8640 cor. iar în anul 1907 numărul părților fundamentale au fost de 296 în valoare nominală de 11,840 Cor. Săliște în 17 Februarie 1908.

Direcțiunea.

Activa.	Coroane	Contul Bilanșului pe 1906.	Coroane	Pasiva.
Cassa în număr	174.36	Depunerile de membri, capital social	2,293.30	
Bon la cassa de păstrare postală	1,061.47	Fondul de rezervă	219.06	
Bon la cassa de păstrare Săliște	1,913.67	Împrumuturi dela Cassa de păstrare Săliște	5,000.—	
Depuneri spre fructificare	1,065.01	Prețul rămătorilor	12,285.—	
Diverși debitori	13,350.60	Diverși creditorii	713.54	
Utensilii	3,088.95	Competinșă de timbru	26.74	
după amortizare	516.87			
Spese de fondare	500.56			
după amortizare de 10%	100.11			
				20,537.64
				20,537.64

Spese.	Coroane	Contul Profit și Perdere.	Coroane	Venite.
Prețul laptelui cumpărat	5,338.88	Prețul untului vândut	7,133.89	
Spese de administrare	1,407.65	Prețul produselor laterale	1,219.68	
Salare	560.—	Interese dela cont-curent	93.40	
Interese după depunerile de membri	23.46			
Amortizări dela utenzilii	516.87			
Spese de fondare	100.11			
				8,446.97
				8,446.97

Direcțiunea:

Dr. Ioan Stroia m. p., prezident. Constantin Hertșia m. p., conducător administrativ. Ioan Chirca m. p.
Petru I. Comșia m. p. Ioan St. Banciu m. p.

Subsemnatul consiliu de supraveghiare am examinat conturile prezente și le am aflat în regulă și în consonanșă cu registrele Însoțirii.

Săliște în 17 Februarie 1908.

Nicolau Henșiu m. p., prezident. Dumitru Lăpădat m. p. Petru Giura m. p.
Iuliu Crișan m. p. Constantin Criștiu m. p.

Activa.	Coroane	Contul Bilanșului pe 1907.	Coroane	Pasiva.
Cassa în număr	482.19	Depuneri de membri, capital social	3,794.95	
Bon la cassa de păstrare postală	1,082.60	Fondul de rezervă	286.06	
Bon la Cassa de păstrare Săliște	5,561.67	Împrumut la Cassa de păstrare	5,000.—	
Depuneri spre fructificare	1,118.26	Prețul rămătorilor	12,285.—	
Diverși debitori	10,468.32	Diverși creditorii	248.48	
Utensilii	2,572.08			
Spese de fondare	400.45			
după amortizare	71.08			
				21,614.49
				21,614.49

Spese.	Coroane	Contul Profit și Perdere.	Coroane	Venite.
Prețul laptelui cumpărat	6,856.52	Prețul untului vândut	7,136.60	
Spese de administrare	1,544.32	Prețul produselor laterale	2,299.67	
Salare	1,109.98	Interese dela cont-curent	210.42	
Competinșă de timbru	3.04			
Interese după depunerile de membri	61.75			
Amortizare din speșele de fondare	71.08			
				9,646.69
				9,646.69

Direcțiunea:

Dr. Ioan Stroia m. p., prezident. Constantin Hertșia m. p., conducător administrativ. Ioan Chirca m. p.
Petru I. Comșia m. p. Ioan St. Banciu m. p.

Subsemnatul consiliu de supraveghiare am examinat conturile prezente și le-am aflat în regulă și în consonanșă cu registrele Însoțirii.

Săliște în 17 Februarie 1908.

Nicolau Henșiu m. p., prezident. Dumitru Lăpădat m. p. Petru Giura m. p.
Iuliu Crișan m. p. Constantin Criștiu m. p.